

משנת השבוע

פרשת וילך תשפ"ו
[שנה ט"ו - גליון א']

דברות קודש
שיעור הלכה
ניצוצי הדף
מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דברות קודש
ליקוטי מגיד משנה
מצוה יומית
מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

הילולא דצדיקא
א געדאנק פון פרשה
מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

מרא"מ בספרי משנ"ה
מערכת המשנה
מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

תוכן הענינים

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה . ג

מראי מקומות ללימוד דף היומי ..... ה

מצוה יומית..... ו

ליקוטי מגיד משנה..... ז

דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ..... יב

שיעורי הלכה..... כב

ניצוצי הדף..... כז

מערכת המשנה..... לג

הילולא דצדיקא..... לה

מגיד משנה לנוער..... מא

לימוד מצוה יומית

ערב שבת:	ד' תשרי
מצוה שב.	מצות הבאת העומר
שבת קודש:	ה' תשרי
מצוה שג.	שלא לאכול חדש

פרשת האזינו

יום ראשון:	ו' תשרי
מצוה דש.	שלא לאכול קלי
יום שני:	ז' תשרי
מצוה שד.	שלא לאכול כרמל
יום שלישי:	ח' תשרי
מצוה שו.	מצות ספירת העומר
יום רביעי:	ט' תשרי
מצוה שז.	מצות שתי הלחם
יום חמישי:	י' תשרי
מצוה שח.	מצות שביתה בשבועות

אונגוואר

יצא לאור ע"י

מכון משנה הלכות

1578 53rd St

Brooklyn, NY 11219

לשלוח תגובות והערות

בכל עניני הגליון בפאקס

718-851-2660

לקבל הקונטרס באי-מייל:

KHALUNGVAR@GMAIL.COM

קול אונגוואר

דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

605.477.4427

♦ נא לשמור על קדושת הגליון

דברות קודש

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

פרשת וילך שנת תשל"ה

דעתם מתישבת עליהם (קנים פ"ג מ"ו). אבל דור המדבר מתו כולם במדבר, ועכשיו נכנסו רק בניהם שנולדו במדבר ע"פ רוב, לא ה' משה ראוי להם, כי לגדולתו אין חקר, ואין הדור החדש ראוי למנהיג כמשה, שהרי מעלת הדור ירדה אחורנית.

וז"ש משה, כלומר אני זקן, היינו זה שקנה חכמה (קידושין לב:), דכל זמן שמזקינים דעתם מתישבת עליהם, וא"כ אין לכם עוד תועלת, לכם דייקא, לא שח"ו אין עוד תועלת ממשה רבינו - אדרבה תועלת ישראל הוא. אלא שניחם אותם כי בכך שהוא יהיה מנהיגם, מזה אין להם עוד תועלת, כיון שמשה רבינו זקן - משכמו ומעלה ה' גבוה מכל עם ואין לכם תועלת.

אלא דאכתי יש לבנ"י להשיב על כך, שהרי אמרו ז"ל (כתובות עה.) וחד מינייהו [מבני אר"י] עדיף כתי מינן וכו' וחד מינן כי סליק להתם [לאר"י] כתי מינייהו וא"כ אכתי יש להם לבנ"י פתחון פה כי הגם שכאן במדבר אינם ראויים. אבל כשיגיעו לארץ יהיה חד מינייהו כי סליק להתם, דגמור וסבר ויעלו במעלות ויהיו ראויים לקבל פני משה. א"כ אכתי יבוא עמהם, כי יש להם תועלת. ואיך אמר אין לכם עוד תועלת ממני. ולפיכך הוסיף לומר כי ה' צוני שלא אעבור שם, וא"כ אין בי תועלת, כי לאר"י אין אני נכנס וכאן אין בי תועלת.

ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה" (לא:ב). פ' הרמב"ן, לנחם אותם על ענינו, כלומר אני זקן ואין לכם עוד תועלת ממני. והוא תמוה על רבינו משה לומר להם שקר ח"ו, והוא "לא כהתה עינו ולא נס ליחור" (לד:ז). גם כי זקני ת"ח כל זמן שמזקינים דעתם מתישבת עליהם. ועוד יש לדייק לשון 'וילך משה', שדקדקו בו כל המפרשים. ובתרגום יב"ע פ' ואיזל משה למשכן בית אולפנא.

ונראה לפענ"ד בס"ד, הנה אמרו ז"ל (אדר"נ פרק ל"א) דור דור ודורשיו, דורשיו לפי הדור, והראה לו הקב"ה לאדה"ר דור דור ודורשיו דור דור ומנהיגיו, ואם הדור הוא גדול יש להם מנהיגים גדולים, וכן להיפך. ודרשו "אשר נשיא יחטא" (ויקרא ד:כב), כלומר שאם תראה שהנשיא יש בו חסרון, תדעו כי הוא "לאשמת העם" (שם:ג), שאין הדור ראוי לנשיא יותר מושלם במעלות.

והנה משה רבינו איש האלקים ה' ראוי להיות מנהיג בדור המדבר, שהיו כולם דור דעה, וכמובא בחז"ל (מדרש לקח טוב שמות טו:ב) ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי על נהר כבר. והי' ראוי להם פרנס כמשה, שעלה ג' פעמים אל האלקים מ' יום. ולעת זקנתו עוד עלה בקדושתו על זקני ת"ח, כל זמן שמזקינים

למשה מסיני, ולכן אמר ר"ע כששאלו מנין לך, השיב הלכה למשה מסיני, והבן.

ובזה יש לפרש מאמרם ז"ל זקנים שבדור היו אומרים פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושא אוי לה לאותה כלימה. וצ"ב למי הוא הבושא, ומה יעשה יהושע שלא זכה להיות כמשה, והלוא גם הם לא היו כמשה ולא קם בישראל כמשה. אמנם להנ"ל דהזקנים היו מתאוננים פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, ולמה סילק ה' את משה שהי' פני חמה רק מפני שהדור לא הי' ראוי לו יותר. ולכן אמרו אוי לה לאותה בושא וכו', כלומר שהבושה הוא להדור, שמעלתו ירדה פלאים כ"כ עד שנצטרך משה להסתלק מהם.

ולפ"ז מובן מאד לשון "וילך משה", שאדרבה רצה להראות להם שאין החסרון בו מחמת חולשה כדרך הזקנים, דאז הי' צריך לקרוא את כל ישראל אליו ולדבר בהם "הנה נא זקנתי" כדרך שעשה דוד המלך ע"ה וכיוצא. אבל לאפוקי מזה "וילך משה" מבית לבית ומשבט לשבט, "וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל", שעדיין לא כהתה עינו ולא נס ליחו, ומ"מ אין באפשרותו להמשיך להיות מנהיגם כיון שהוא אינו ראוי להיות עוד עמהם מחמת הדור.

ובזה יש לפרש נמי דברי התרגום יב"ע שהלך למשכן בית אולפנא, רצונו לומר דרצה להראות להם שאין להם עוד תועלת ממנו, ולפיכך הלך לביהמ"ד לדרוש להם בעניני התורה, כידוע שצדיקים קודם הסתלקותם נתגלה להם

איברא דאפי' יכנס משה לארץ, א"כ אצלו ג"כ יתקיים חד מינן כי סליק להתם, נמצא דאכתי אין תועלת. אלא די"ל דלגבי משה שוב אין נפ"מ, כיון שהוא כולל כל הדעת שבתורה, אין נפ"מ אצלו בין אר"י לחו"ל. אבל לפי מה שהבאתי במקום אחר בשם השפ"א עה"פ "אשר בעבר הירדן וגו' הואיל משה באר את התורה הזאת" (דברים א:ה), לפי שהתקרב לארץ ישראל נתחדשו אצלו ביאורים חדשים, ולכן 'הואיל משה באר את התורה', א"כ ודאי אם הי' נכנס הי' נתעלה עוד וי"ל.

ואולי בזה יובנו דברי חז"ל (מנחות כט:) אמר רב יהודה אמר רב, בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות. אמר לפניו, רבש"ע, מי מעכב על ידך? אמר לו, אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתידי לדרוש על כל קרן וקרן תילין תילין של הלכות. אמר לפניו, רבש"ע הראהו לי. אמר לו, חזור לאחורך. הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא הי' יודע מה הן אומרים, תשש כחו. כיון שהגיע לדבר, אמרו לו תלמידיו, רבי מנין לך? אמר להן הלכה למשה מסיני, נתיישב דעתו וכו' ע"ש.

ונלא חכמי לב להבין דברי הגמ'. ולפמ"ש י"ל דר"ע הי' בארץ ישראל, ואילו הי' משה נכנס לאר"י הו"ל בכלל חד מינן כי סליק להתם הי' נתעלה על כל הני חידושים. אבל כיון שלא נכנס דרשם ר"ע. ומ"מ כיון שמשה רבינו כולל כל התורה, ולכן עצם ההלכות נמסרו

שבימיך כמו שהוא. ובזה מדויק נמי לשון הרמב"ן, כלומר אני זקן ואין לכם עוד תועלת ממני, והול"ל כלומר אני זקנתי ואיני יכול עוד לשרתכם, ולשון זקן משמע שקנה חכמה, והבן.

סתרי תורה. וכ"ש משה רבינו, דלא קם נביא עוד בישראל כמשה ידרוש להם בענינים שלא שמעתם אוזן ולא יכלו להבינם, ואז הבינו שהוא מפני שמשה רבינו אינו ראוי עוד להם לפי גדלו שהוא מדורות הקודמים. ואין לך אלא כהן

מראי מקומות

בשו"ת משנה הלכות השייכים ללימוד דף היומי

מס' זבחים	חלק - סימן
יב.	לילה אין מחוסר זמן.....ג-ריא, ריד, יז-רד
	מתפלל של מנחה ואחר כך של מוספין.....י-סב
	לילה לקדושה ויום להרצאה.....ג-ריא, יד-קנה, יז-רד
	דחוי מעיקרא הוי דחוי.....יז-רטו
	רש"י ד"ה הא.....ג-ריא
	תוד"ה לילה.....ג-ריא
	תוד"ה יום.....ג-ריא
יד:	תוד"ה שחיטה.....יט-מה
טו.	היה מזה ונקטעה ידו.....ג-סד, יט-פ
טז:	תוד"ה שם.....יא-תקז, יז-רמב, יט-ס
יז:	בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם.....יח-צב
	תוד"ה אונן.....יז-רמב
יז:	שרפה אונן ומחוסר כיפורים כשרה וכו'.....יז-רמב
	תוד"ה שרפה.....יז-רמב
	תוד"ה אונן.....יט-ס
יח:	על ארבע כנפות וכו' ארבע ולא חמש.....ב-יז
	ואבנט מיגז אגיז.....יג-מ

מצוה יומית

מצוה שג. שלא לאכול חדש

ה' תשרי תשפ"ו

טעם להקל בחדש ובפרט באמריקה

ואמרתי לחלק בין חדש בארץ ישראל לחו"ל, ובפרט במדינה זו שרוב התבואות במדינה זו הם ישן נושן, שהמדינה יש לה הרבה תבואות ומניחין אותן באוצר. וכדברי התוס' (קידושין לו: ד"ה כל מצוה התלויה בארץ) דאזלינן בה בתר רוב, ולכן הלוקח תבואה אזלינן בתר רוב, וכ"ש כאן דאיכא תרי רובא, רוב התבואה הוא ישן, השני שאפילו התבואה שנזרעה, רובא נזרעה לפני העומר.

מי שמחמיר בחדש יכול לבוא לידי קולא

ולבי לפומי לא גליא, כי לפעמים ימצא באותם הרוצים להחמיר בזה, שהוא חומרא לאתי לידי קולא, שאוכלים קמח ישן ויש בהם חשש תולעים, ובפרט במקומות החמים יתערבו בקמח תולעים או מילבען. וכבר הביאו לי כמה שאלות בענין התולעים, ובפרט בימות הקיץ שהוא שכיח מאד, נמצא שבורח מן הזבוב ופגע בארי, שאוכל ח"ו תולעים וכיוצא. עכ"פ מי שהוא שרוצה להחמיר, יחמיר לעצמו, אבל לא ידרוש כן לאחרים.

אפילו במיעוט ודאי הולכין בתר רוב

וחכם אחד יצא לחדש דכיון דודאי יש

בעולם חדש, א"כ כה"ג כיון דודאי איכא מיעוט, לא אזלינן בתר רובא. ולאחר הסליחה שגגה הוא, דכל רובא דליתא קמן הכי הוא וסומכין על רוב. וראיה מאכילת חלב וגבינה ובשר בהמות שרוב בהמות כשרות הם, והגם שודאי יש כאן ודאי טריפות. והמציאות הוא, שיותר משלושים אחוז נמצאים טריפה באיטליז, ואפ"ה כו"ע שותים חלב הגם שחולבים בהמות הרבה ומערבין החלב, וא"א שלא יהיו שם כמה בהמות טריפות, ואפילו ששים ליכא, אלא ע"כ אזלינן בתר רוב אפילו היכא דאיכא ודאי מיעוט טריפות.

אם נוהג איסור חדש בשל עכו"ם

כתב התוס' (שם) משמע דחדש דקתני במתניתין נוהג בשל עובדי כוכבים. עיין ב"ח (יו"ד סי' רצ"ג) שכתב בשם ליקוטי מהרי"ל דבשל נכרים אינו אסור אלא מדרבנן. והוא ז"ל חולק עליו דגם מדרבנן אינו אסור, כיון דמדאורייתא אינו אסור, אין איסור. וכתב שכן דעת הגהות מהרש"ל בשם רבינו אביגדור כ"ץ, עיי"ש. ועיין שם בט"ז (יו"ד סי' ב"ג) מה שהשיג על הב"ח. וכתב דגדולים מעולם לא הקפידו על איסור חדש, ודו"ק בזה.

(חידושי משנה קידושין לו: סוגיא דחדש)

ליקוטי מגיד משנה פרשת וילך

ביאור ההליכה של משה

"וילך משה וידבר את הדברים האלה וגו'" (לא:א). כל המפרשים נדחקו בהליכה זו, ובתרגום יונתן איתא: ואזל משה למשכן בית אולפנא, וצ"ב.

גם ביום פטירתו הלך משה רבינו לבית המדרש ללמוד ברבים

ונראה לומר לפי מה שכתב הרמב"ם (הל' ת"ת פ"א ה"י) עד אימתי חייב אדם ללמוד תורה - עד יום מותו, שנאמר (דברים ד:ט) "ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך". וזה קמ"ל כאן, דאע"פ שמשנה רבינו היה כבר מוכן למות באותו יום, אעפ"כ הלך ללמוד תורה, ולפי שעיקר לימוד התורה הוא בבית המדרש וברבים (אבות פ"ו מ"ה, תנחומא כי תבוא ב'),^א לכן לא מנע עצמו מבית המדרש. ולכן הלך משה למשכן בית אולפנא.

פירוש האבן עזרא והרמב"ן

הנה האבן עזרא פ', הלך אל כל שבט ושבט להודיע שהוא מת שלא יפחדו, וחיזק לבם בדברי יהושע. על כן כתוב אחריו (שם:ז) "ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו וגו' ואתה תנחילנה אותם", עיי"ש. ועיין רמב"ן שהלך לכבדם כדרך הנפטר מחבירו, ובא ליטול רשות ממנו. ובאמת כי לכל הפירושים עדיין צריך עיון, שהרי משה רבינו היה במעמד כל הקהל, דכתיב (כט:ט) "אתם נצבים היום כולכם", ופרש"י מלמד שכינסם משה לפני הקב"ה ביום מותו, וכיון שכן הרי היה יכול להגיד להם שם כל מה שרצה, וגם להיפרד מכל אחד ואחד, ואם כן הליכה זו למה.

משה הלך להודיע לכולם שהוא מת כדי שלא יטעו שוב בע"ז

ולולי דמסתפינא היה נראה על דרך האבן עזרא, אלא להוסיף על דבריו, כי בפעם הראשונה שעלה משה השמימה, לא הבינו העם את דבריו, וכתיב (שמות לב:א) "וירא העם כי בשש משה", ועשו מה שעשו, והיה זה לפי שלא הסביר להם משה בפירוש כי בסוף שש יבוא (כמבואר שבת פט.). וחשש משה אולי ח"ו גם עכשיו כשיעלה השמימה ויקבר בלי ידיעה, וכדכתיב (דברים לד:ו) "ולא ידע איש את קבורתו", ח"ו הם שוב יחשבו על מנהיג שילך לפנייהם, כמו שחשבו אז "עשה לנו וגו'" (שמות לב:א). ולכן הלך

^א וז"ל: "הסכת ושמע" (דברים כז:ט) - הס ואח"כ פתח. אמר להן משה לישראל, עשו עצמכם כתות כתות, והטו לבבכם לשמוע דברי תורה. ד"א, אמר להן כתתו לבבכם ונפשכם לשמוע דברי תורה. ועוד איתא במדרש (קה"ר ד' י"ד) עה"פ (קהלת ד:ט) "טובים השנים מן האחד", טובים השנים שהם יגיעים בתורה, מן האחד שעוסק זה לעצמו וזה לעצמו, כי אם יפול האחד יקים את חברו, שאם שכח הלכה אחד מהם, חברו מחזיר הלכה.

משה לכל שבט ושבט והסביר להם "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום", שזה הוא סדר העולם, "בשגם הוא בשר והיה ימיו מאה ועשרים שנה" (בראשית ו:ג). א"כ הגעתי לשנות חיים, והנה אנכי הולך בדרך כל הארץ, ויכנס יהושע תחת, וביודעם זאת, תו לא יטעו עוד כפי שטעו בעבר. ואם שגיתי, השם הטוב יכפר. (שנת תשמ"ט)

ביאור מדוע נקרא שירה

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" (לא:יט). יש לדייק מדוע קרי לה 'שירה', הרי מדבר כאן על צרות ישראל ועונשן בעונ"ה, כדכתיב (שם:יז) "ומצאוהו רעות רבות וצרות". גם בסמוך (שם:כא) "והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד כי לא תשכח מפי זרעו". ומצינו (ר"ה לב:) ששאלו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה ויום הכיפורים. אמר להם, אפשר מלך יושב על כסא דין, וספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו, וישראל אומרים שירה. אם כן אמאי קרי לה הכא שירה.

מעשה ברבי עקיבא וחכמים שראו שועל יצא מבית קדשי קדשים

ונראה לפ"מ שאמרו (מכות כד:) וכבר הלך רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע ורבי עקיבא וכו' וראו שועל שיצא מבית קדשי קדשים. התחילו הן בוכין ורבי עקיבא משחק. א"ל מפני מה אתה משחק. א"ל מפני מה אתם בוכים. אמרו לו מקום שכתוב בו (במדבר א:גא) "והזר הקרב יומת", ועכשיו שועלים הלכו בו, ולא נבכה. אמר להן לכך אני משחק, דכתיב (ישעי' ח:ב) "ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו". וכי מה ענין אוריה אצל זכריה וכו' עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה, הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה. עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה, בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו: עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו.

אחרי שעברו הצרות אנו מובטחים שיתקיימו גם היעודים בביאת משיח

ולפ"ז י"ל הכי נמי, דהגם כי מזכיר כאן צרות רבות, אבל בסוף יתקיים בנו כל היעודים בביאת משיח צדקנו, ולכן קראה שירה - "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" כדרך רבי עקיבא, שכיון שנתקיימו בעונ"ה כל הצרות רבות ורעות, מעתה בידוע שתתקיים כל נבואות לטובה ולגאולה שלימה לכלל ישראל. ולכן "ולמדה את בני ישראל", שידעו דרכי ה', והוא השירה^ב (עי' באר משה מהרה"ק מאו"רוב חנטשין זי"ע מאמר שירת האזינו).

^ב הרמב"ן מבאר את גודל מעלת השירה, וז"ל: והנה השירה הזאת אשר היא בנו לעד אמת ונאמן, תגיד כל המוצאות אותנו בביאור. הזכירה תחילה החסד שעשה עמנו הקב"ה מאז שלקחנו לחלקו, והזכירה הטובות שעשה לנו במדבר, ואשר הנחילנו ארצות הגוים הגדולים והעצומים, ורוב הטובה והעושר והכבוד אשר הנחילנו בה. וכי מרוב כל טובה מרדו בה' לעבוד עבודה זרה. והזכירה הכעס אשר היה מלפניו עליהם, עד ששלח בהם בארצם דבר ורעב וחיה רעה וחרב. ואחרי כן פיזר אותם

עשרת ימי תשובה

נפל לשון בברכת השיבנו

בברכת השיבנו שאומרים בה: השיבנו אבינו לתורתך, וקרבנו מלכנו לעבודתך, והחזירנו בתשובה שלמה לפניך. ודייקן (עבודת ישראל פ' פרה וידבר ד')¹ כיון שאמר 'השיבנו' וכו' וקרבנו מלכנו לעבודתך, למה החזיר ואמר 'והחזירנו בתשובה שלימה', ואיזה תשובה יש עוד.

בכל רוח ופאה. וידוע כי כל זה נתקיים ויהי כן. ואמרה השירה, כי בסוף ישיב נקם לצרי ולמשנאיו ישלם וכו'. וזה דבר ברור כי על הגאולה העתידה יבטיח וכו' וכך הזכירו בספרי (פיסקא של"ג) גדולה שירה זו, שיש בה עכשיו, ויש בה לשעבר, ויש בה לעתיד לבוא, ויש בה בעולם הזה, ויש בה לעולם הבא. ולזה רמז הכתוב שאמר (שם:מד) "ויבא משה וידבר את כל דברי השירה הזאת באזני העם", הזכיר 'כל' להגיד שהיא כוללת כל העתידות למו.

וידוע הסיפור המובא בקב הישר (פרק כ"ג): כדמצינו מעשה ברמב"ן ז"ל, שהיה לו תלמיד אחד שיצא לתרבות רעה, ושמו אבנר, ונעשה כותי, ומחמת רוב חכמתו בטומאתו נעשה שר גדול בכותים. ויהי היום שהיה יו"כ שלח ליה הרמב"ן שיבוא אליו. בא לפניו, ולקח בפני הרב רמב"ן ז"ל חזיר אחד ונחרו ובשלו. ואח"כ שאל לרמב"ן: "רבי, על כמה כריתות עברתי היום?" והשיב לו: "על ארבע כריתות עברת היום". וא"ל התלמיד הנ"ל: "הלוא על ה' לאוין עברתי". והתחילו לפלפל, עד שהרמב"ן הודה שעבר על ה' לאוין של כריתות. ושאל הרמב"ן אותו: "הגד נא לי, מי הביאך אל מדה זו שכפרת בתורת משה?" והשיב לו: "כי פעם אחת שמעתי שדרשת, שיש בפרשת האזינו כלולים כל המצוות, וכוללים כל עניני העולם, וכולן נרמזים בפרשת האזינו, רק שצריך סייעתא דשמיא להבין כל הענינים והסודות אשר שם. ובעיני היה זה מן הנמנע, עד שבשבילי כן קבע בלבבי החטא שאין האמת כן, כמ"ש הרב הרמב"ן. ויצא ופקר ונהפך לאיש אחר.

ויען הרמב"ן: "עדיין אני אומר כן, שדברי כן הוא, שהכל נרמז ומבואר ב'פ' האזינו. אם לא תאמין שאל, ואגיד לך". ויתמה התלמיד הכופר ההוא, ואמר: "א"כ כדברך, תראני אם שמי שהוא 'אבנר' בפרשת האזינו תמצא". ויתפלל הרמב"ן אל ה' בכל לבבו ונפשו, ובא פסוק בפיו 'אמרתי אפאיהם אשביטה מאנוש זכרם' (לב:כו), אותיות שלישית מן פסוק זה ר"ת 'אבנר'. וכשמוע התלמיד את הדבר, חרד מאוד ויפול על פניו, ושאל לרבו הרמב"ן: "אם יחזור בתשובה יהיה לו תיקון ותרופה?" והשיב לו רמב"ן: "יהלוא שמעת להפסוק, שהשבית מאנוש זכרו, ולא מועיל לו שום תרופה".

ותיכף הלך אותו תלמיד ולקח ספינה בלא ספן וחבל ומלח, והלך עם הספינה באשר הוליכו, צועק במר נפשו, ועדיין לא נודע ממנו מאומה. ואחר כך הרבה הרב הרמב"ן בתפלה שיהיה לו מקצת כפרה. ואחר זמן רב, בא להרב בחלום, והחזיק לו טובה שגרמה תפלתו להוליכו להתלמיד לגיהנם, והיו דנין אותו דינים הרבה בגיהנם, ואחר י"ב חודש היה לו מזור ותרופה, לא להוליכו לגן עדן ולא לדון אותו בגיהנם, כי עד אותו הפעם היה התלמיד בכף הקלע.

ויתכן שזהו מה שמסיים הרמב"ן ב'פ' האזינו: ואילו היתה השירה הזאת מכתב אחד מן החוזים בכוכבים שהגיד מראשית אחרית, כן היה ראוי להאמין בה, מפני שנתקיימו כל דבריה עד הנה, לא נפל דבר אחד, ואף כי אנחנו נאמין ונצפה בכל לב לדברי האלקים מפי נביאו הנאמן בכל ביתו, אשר לא היה לפניו ואחריו כמוהו, עליו השלום. להוציא מלבם של הכופרים.

¹ וז"ל: וצריך כ"כ להרבות עד שיתגלה מצפוני לבו לפני ידוע תעלומות וצופה עתידות ב"ה, עד שיעיד עליו שלא ישוב לזה החטא לעולם, וכמ"ש הרמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"ב). וזה שאנו אומרים בתפלה 'והחזירנו בתשובה שלימה לפניך', דהיינו שיהיו גלוי לפניך צופה ומביט שאני בעל תשובה באמת.

תשובת רבי סעדיה גאון

ולפענ"ד נראה בס"ד, לפי מה שאמר רבינו סעדיה גאון (הובא בסידורו של שבת ח"ב דרוש ג' פ"ג מאמר ה')⁷ דכל יום ויום צריך לשוב על עבודתו של אתמול, שכיון שנתקרב לעבודת ה', ואתמול לא ידע מגדולתו כמו היום, ואילו היה יודע גדולתו היה עבודתו באופן אחר, כי מתנהג אחרת עם מלך גדול ממה שמתנהג עם מלך קטן, והדברים ידועים.

אחרי שנתקרב לה' נצטרך לשוב על שלא ידענו גדולתו

ולפי זה יש לומר, דזה כוונתם 'השיבנו אבינו לתורתך וקרבתו מלכנו לעבודתך', וכיון שיקרבתו לעבודתו ונכיר את גדולת ה', אז נצטרך לשוב לה' על שלא ידענו גדולתו. וזה שאומרים 'והחזירנו בתשובה שלימה לפניך', דוקא לפניך, שאחר שתקרב אותנו נצטרך לתשובה על זה.

⁷ וז"ל: על דרך ששמעתי בשם רב סעדיה גאון, שפעם אחת בא אצלו אחד מתלמידיו פתאום בלילה, ומצא אותו שהיה מתגלגל בשלג. והיה התלמיד עומד משתומם, ונחרד ונרתת, ואמר לו: "רבי, רבי, כלום חס ושלום אתם צריכים לתשובה ביסורים וסיגופים גדולים כאלה. ואם הדרת כבודו שמעולם נשמר מכל לכלוך והרהור עבירה מסגף עצמו כך, מה נעשה עוד אנחנו אזובי קיר, מלאים פשעים ועונות מנערינו, הלוא לא יספיק לנו כל מיני צער ויסורים בסגופים גדולים" וכו'.

והשיב לו: "תדע שמעולם לא עשיתי כזאת, כי ידעתי בנפשי שלא עברתי על עבירה כזו ח"ו שאהיה צריך לכוז. ואך למדתי דרך הזה מבעל בית אחד, שבאתי לבית מלונו ונתאכסנתי אצלו, והוא לא היה מכיר בי, אם אני בעל תורה או לא. וכיבדני בערך הכבוד שעושין לכל אדם מהמוני עם בני ישראל. ואח"כ יצא הקול בעיר, שאני באתי לשם, ונתאספו כל בני העיר אנשים ונשים וטף, ובאו כולם לכבודי כדרך אנשי ישראל שכבוד תלמיד חכם יקר בעיניהם וכו'. ובראות בעל הבית שכן הוא, התחיל גם הוא אחר כך לכבדני בכבוד גדול נורא מאד, ולעשות לי כל מיני יקר וגדלה כפי השגת ידו, ויותר.

וכשרציתי לצאת משם לשום לדרך פעמי, וכל בני הקהילה עומדים ללווני, ויפול בעל הבית לפני רגלי, ויבך ויתחנן לי לאמר: "ימחול נא כבוד תורתו לי על כבודו". ואמרתי לו: "הלוא כל הכבוד הזה עשית לי מאשר היה בידך ובכחך לעשות, ומה היית יכול לעשות עוד בכבודי?" והשיבני: "אני מפייס על השעה הראשונה שלא הייתי יודע במעלת גדולת אדוני מורנו ורבנו, ולא כבדתי בכבוד הראוי לכבודו הרמתה, רק כפי שמכבדין שארי אנשים, על זה אני נופל לפני רגלי אדוני מורנו ורבנו, ומבקש מלפניו: יסלח אדוני לעבדו על מעט הכבוד שעשיתי לו, שלא ידעתי אז בגדלת אדוני מורנו ורבנו".

ואלה הדברים נכנסו בתוך מעמקי לבי: אם בכבוד בשר ודם נפל לפני בבכי ובתחנונים שאסלח לו על העבר, מכל שכן דכל שכן בגדלת יוצר בראשית, שידעתי בטוב אשר עתה נתרבה הדעת וההכרה אצלי ביותר, ויותר מאשר ידעתי מאז. ועתה גדלה עבודתי ויראתי ואהבתי אליו ביתר שאת לפי ערך גדלת ההכרה בו. ועל העבר אני מתחנן ומבקש מלפניו ומסגף עצמי בסיגופים האלו, שימחול לי על מעוט עבודתי וקטנות יראתי ואהבתי בימים שעברו, כי מצער היא מאד לפי ערך העבודה שראוי לעבדו בפחד ובאימה כאשר עתה אני מכיר בו. ולא זו בלבד שהיא בחינת לכלליות תשובה על העבר, אף גם בעזרת השי"ת כל יום ויום אני מכיר יותר בגדולתו לפי שכל, ועבודה רבה נוספת אלי בכל עת, ובכל יום אני מתחרט ועושה תשובה שלמה על יום אתמול, כי יעבר במעוט הכבוד הראוי לפי אשר ידעתי ביום זה".

הרה"ק מראפשיץ זי"ע לקט את העבירות של רבו

ועל דרך זה יש לפרש מה שידוע (ערוגת הבשם פ' שופטים ד"ה צדק צדק השלישי) שהרה"ק ר' נפתלי מראפשיץ זצ"ל הלך לתשליך, לאחר שהרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זצ"ל חזר מתשליך. ושאלו למה איחר כל כך. ואמר הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ: אני הולך ללקוט [אויפקלויבען] העבירות שזרקם הרבי.^ה ולהנ"ל אתי שפיר. (שו"ת משנ"ה ח"ט סי' שס"ו, וראה מגיד משנה פ' פנחס ד"ה פנחס)

^ה בספר שם משמואל (פ' תצוה שנת תרע"ד ד"ה ועשרון) מובא סיפור זה עם רבו הרבי מלובלין זי"ע.

דברי אלקים חיים

מאת ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שבת תשובה תשפ"ה

ליל ש"ק חת"ק

עשית ומן ההיולי הזאת שהוא בראשית נתפשטו ירד מאמרות ולכן שפיר שיין שהקדוש ב"ה שאלם לכל הכח של העשרה מאמרות אם רצונם להבראות ולצאת מכח אל הפועל על זה האופן שנבראו וכמ"כ בצביוןן ובקומתן ואמרו הן.

שבשמותיהן של צדיקים נמלך לברוא עולם

והנה ידוע שהאדם הוא תכלית הבריאה ואמרו במד"ר שהאדם סוף מעשה ותחלה במחשבה כי הכל נברא בשביל האדם ולכן מן נשמת האדם שהם נקראים אדם שאל הקב"ה אם רצונם להבראות. וזה משחז"ל שבשמותיהן של צדיקים נמלך לברוא עולם והיינו כנ"ל כיון שהם עיקר העולם שאלם בעודם בכח בכסא הכבוד ששם נשמת ישראל ונמלך עמהם לברוא העולם.

והנה ידוע שבכל שנה מתחדש העולם כתחלת הבריאה מבראשית לזה כביכול הקב"ה שואל מישראל שהמה עיקר הבריאה אם רצונם להתחדש השנה ועל איזה אופן יחודש ולכן תקנו אנשי כנה"ג שיהי' בקשתינו ולומר לפני יוצרנו שאנחנו חפצים בחיים ופרנסה והרוחה וכל טוב ובדרך זה יהי חידוש השנה אך הכל לא לטובת עצמות האדם ורק למלאות רצון הבורא ב"ה וב"ש כי זה כבודו ותפארתו שיהי' לעמו ישראל כל טוב וכמו שברא הכל לכבודו בתחלת הבריאה ונאמר בהם כי טוב כמו כן בכל שנה

"כי קרוב אליך הדבר מאוד"

הרי אינו כהן ואיך קרוב אליו

"כי שם הוי' אקרא הבו גודל לא' וגו'". אולי כוונה בזה בהקדם דברי זה"ק הבית שערים (הגדת ערבי פסחים) "בכל יום אברכך ואהללה שמך לעולם ועד", בהקדם סיימתנהו לכולהו שבחי דמרי'. אמנם כאשר לא יגמר לשבח אין בעיא, וזהו 'ואהללה שמך לעולם ועד', עיי"ש. וזהו הכוונה 'כי שם ה' אקרא' והקושיא 'סיימתניהו לכולהו שבחי דמרי'. והתירוץ, 'הבו גודל לאלקיננו', שלא יגמר לשבח.

מעשה בראשית לדעתם נבראו

ואולי יש להעמיס לענ"ד עוד כוונה נכונה דבכל ראש השנה עוברים לפני הקב"ה כבני מרון. ולהסביר הענין נקדים דברי מרן הדברי חיים זי"ע, ולכן נ"ל דזה הוא הדבר דהנה אחז"ל מעשה בראשית לדעתם נבראו ופירש"י ז"ל שאלם אם רצונם שיבראו ובצביונם כדרך שנראה להם ולפי רצונם ולכאורה קשה טרם שנבראו עם מי דיבר הקב"ה לשאלם. אך מבואר ברמב"ן ז"ל הביאו המפרשים שנבראו מקדם היולי ובו ככלל בכח כל מעשה בראשית. וזה כוונת חז"ל בראשית נמי מאמר הוא והיינו מאמר שבתוכו כל יו"ד מאמרות וכל מעשה בראשית הי' בכח בזה המאמר וכ"א בוזה"ק דחכמה נתכלל הכל בסוד כולם בחכמה

וההכרחי ללמדו כל התורה שעל ידה יכול לשבר כח ותאוות הגוף.

נשאר הרושם שנרשם בו בזה שהיו מלמדין אותו כל התורה

ועוד אם לא היו מלמדין אותו לא היה באפשרי לקבל וללמוד אח"כ את התורה, לכן מלמדין אותה מתחילה כדי שאח"כ בנקל תוכל לקבל וללמוד התורה*. אך אם היה נשאר כך בלתי סטירת המלאך לא היה תועלת בבריאותו כלל, כי לא היה צריך שום עבודה ופעולה לעבוד ולשבר כח התאווה, כי היה כבר מלא תורה כאשר היו מלמדין אותו מתחילה בקדושה בא המלאך וסטרו על פיו ומשכחו. אך אעפ"כ נשאר הרושם שנרשם בו בזה שהיו מלמדין אותו כל התורה, וצריך האדם לעבוד בכל כחו והתאמצותו לעורר את הרושם הנרשם בו לבא אל המעלה שהיה בו קודם בריאתו כמו שהיה במחצבתו מתחת כסא הכבוד.

וזהו ידעתי, פי' כבר בהיותו תחת כסא הכבוד: בני, פירוש אף אחר כך, הינו עתה שאתה בני, דהיינו שאני בעולם הזה ידעתי, פירוש גם עתה באתי אל המעלה הראשונה כמו שהייתי קודם בואי לעולם כנ"ל כי מנשה הבכור כו', וזה משוך חסדיך ליודעיך: היינו הצדיקים הגמורים שכבר עבדו ותקנו את עצמם להיותם בידיעה ברורה כנ"ל ובוודאי הן מבינים את הכל ויודעים שכל דבר הוא לטובתינו אף שאין נראה טוב כל כך יודעיך שסוף תבא הטוב מאותו דבר: אעפ"כ משוך חסדך, פירוש שיהא מיד חסדים: וזהו (תהלים סט:יד) "ענני באמת ישעך", פירוש ענני מן צרה זו אעפ"כ שסוף הצרה בוודאי לישועה בקשתי מהשם יתברך ברוך הוא שיענני מיד

נתחדש העולם בטוב ולכבודו ית'.

והנה באמת זה נעשה בכל שנה שנתחדש השנה בשביל ישראל נתעורר כח ההיולי של נשמות ישראל הוא בבחי' כסא הכבוד וע"י ישראל שמעוררים רצון העליון שיתחדש השנה לחיים טובים ונתעוררו ישראל בשורש נשמתם שהוא למעלה מבחי' המדות וההתפשטות כנ"ל כמו גבי השאלה למעשה בראשית שפירש"י ז"ל ששאלם והיינו בהיולי כמ"כ נתחדש בכל שנה התעוררות של היולי של נשמות ישראל שהוא בבחי' עתיק כידוע ... עי"ש באריכות דברות קדשו

נועם אלימלך: ומלמדין אותה כל התורה כולה וכיון שיצא לאויר העולם בא מלאך

וי"ש להוסיף על דבריו הקדושים דכבר אמרו בתפלת ראש השנה היום הרת עולם משוך הריון ואי' בנדה ל' והלו נרו שמלמדים כל התורה אלא לפתח חטאת רובץ. וכדאי' בספה"ק נועם אלימלך (הוספות ליקוטי שושנה) "משוך חסדך ליודעיך וצדקתך לישרי לב" (תהלים לו:יא). * ומתחילה נפרש הפסוק (בראשית מח:יט) שאמר יעקב אבינו עליו השלום "ידעתי בני ידעתי", שהוא מלות כפולות* ועוד שהיה לו לומר "ידע אני וכו'.

אך נראה, דהנה הנשמה שהיא תחת כסא הכבוד אז היא יודעת להשכיל כל התורה כדאיתא בגמרא (נדה ל:) ומלמדין אותה כל התורה כולה וכיון שיצא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו* ויש ליתן טעם לשבח לזה שמתחלה מלמדין אותה ואח"כ המלאך סטרו. ונראה לי שמתחילה הנשמה ששוכנת תחת כסא הכבוד ולמען לא יהא לה נהמא דכסופא היא נבראת כידוע וזהו ההכרחי ללמדה כל התורה כולה, כי אילולי זה לא היה באפשרי להנשמה בבואה אל הגוף החומרי להתגבר עליו לשבר תאוותו

שלומד מקודם כל התורה בכדי שאח"כ הבו גודל לא, יוכל להשיג ולעמוד בה כדבעי.

השנה [שנת תשפ"ה] יש שני שבתות בעשרת ימי תשובה, ויש להמליץ בזה מאמר חז"ל 'אלמלא שמרו בני ישראל מיד נגאלין', היינו ב' שבתים בעשרת ימי תשובה. והשי"ת ישפיע דינו בהרחבה מלאה מידך הגדולה הפתוחה ומלאה, שלא נבוש ולא ניכלם לעולם ועד, בחיי אריכי ובנים למעלותא. ונוכה שימלא ה' כל משאלות לבנו לטובה בגמח"ט בביאת משיח צדקנו בב"א.

דרשת שבת תשובה

לשמים, והארץ ה' רחוק ממנו, ע"כ אמר לשון האזנה על שמים ושמייה על הארץ, משא"כ ישעי' שהי' בארץ אמר לשון האזנה על הארץ). ויש להבין ענין זה.

שומע כל שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך

ונקדים מ"ש בספה"ק 'תולדות יעקב יוסף' (פ' פנחס סוף אות ב') מביא בשם "חכם ספרדי" (ובפמ"ג א"א סי' תקצ"ב סק"א מביא כן בקוצר אמרים בשם הגה"ק רבי חיים הכהן ראפפורט אבדק"ק לבוב ז"ע) לפרש חלק בנוסח תפילת ראש השנה "כי אתה שומע כל שופר ומאזין תרועה ואין דומה לך", דלכאורה אין לו שחר כלל, כי מה החידוש שהקב"ה שומע קול שופר שע"ז אומרים "ואין דומה לך", ועוד

לישועה כנזכר לעיל אוהבן* עכל"ק.

והב"נ לי דברות קדשו של הדברי חיים במה שאמר המדרש שהקב"ה נמלך עם נשמות הצדיקים בראש השנה ונותנים ומשפיעים שיוכל לראות עבודתו כל השנה ומלמדים אותו כל התורה השייכות לעבודתו או כל התורה כמו קודם הלידה שיוכל אח"כ לעמוד על תפקידו.

וזהו כי שם הוי' אקרא שלומדים קודם כל התורה כדאי' במהרש"א (ברכות כ"א) שם כי שם שמות של הקב"ה שזה כל התורה שמוותיו של הקב"ה, ובזה הכוונה דהיינו

"האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי". וכבר דייק כ"ק אבי אדמו"ר זי"ע זצוקלה"ה במגיד משנה הלשון 'אמרי פי' ותי' בכמה אופנים.

"שמעו שמים והאזיני ארץ", היפוך ממה שאמר משה לשון האזנה על שמים ושמייה על הארץ.

במדרש תנחומא העיר למה ישעי' הנביא אמר (ישעי' א:ב) "שמעו שמים והאזיני ארץ", היפוך ממה שאמר משה לשון האזנה על שמים ושמייה על הארץ (ותירץ דלשון האזנה שייך לדבר שהוא קרוב אליו ולשון שמיעה שייך יותר לדבר שהוא יותר רחוק, וע"כ משה ביום מותו כבר הי' קרוב יותר

^א נועם אלימלך פ' חיי שרה מפרש מאמר הכתוב "ויאמר כו' אל עבדו" דקאי על הצדיק העבד נאמן זקן ביתו הדנה התורה הקדושה היא אצל כל אדם בהעלם דקודם יציאה אדם לעולם מלמדין אותו כל התורה ובא מלאך וסטריו על פיו ונשכח ממנו וכל זה למה הוא למען תהיה תורת ה' בכח בהעלם באדם ואח"כ בעסוק האדם בהורה לשמה אזי הוא משיג אמיתות התורה הנרשמת בו ונמצא התורה היא באדם מכבר קודם יציאהו לעולם ולכן יש לקרות התורה בשם זקן. וזהו 'זקן ביתו', היינו שהוא משיג התורה הנעלם שבביתו, עיי"ש.

מורה על דבר שרחוק ממנו, אמנם אם אציע שאול, כי אשפיל את נפשי, ונפשי כעפר לכל תהיה לתחתית הארץ, אז הנך, פירוש מציאותך קרוב אצלי עכ"ל, וכפי הנראה שדבר זה אמר בשם רבו הקדוש מקארלין.

והנה בימי הגלות התקשרות קוב"ה עם ישראל נתעלה בבחינה גבוהה יותר, כי היחוד בזמן הסתר גדול הוא יתר על ייחוד שבזמן גילוי שכינה, ע"פ דברי האר"י ז"ל שבזמן דור המדבר היה הייחוד בבחינת 'לכתך אחרי' שהוא 'פנים באחור' ולא 'פנים בפנים'. כמו שכתב בסה"ק עבודת ישראל לראש השנה וז"ל, כי בזמן דור המדבר וכו' אין תימה אשר עבדוהו באמת ובלב שלם מאחר שהיה יורד עליהם אש מן השמים יראת ה' ואהבתו על ידי ראותם נפלאותיו בעליל וכו' לכן נקרא הייחוד 'פנים באחור' וכו'. אבל אח"כ בדורות אחרונים וכל מה שכבוד ה' הסתר דבר יותר ואין נראה אומץ ידו ונפלאותיו ואעפ"כ מתחזקת כנסת ישראל ומתדבקת ביוצרה ומקבלת עול מלכותו ולא תפנה אל רהבים ושטי כזב בפרט בחורבן ומצור ומצוק יוכל להיות כי עבודתם נקרא בשם יחוד פנים בפנים, עכ"ל.

מבי"ט: השגחה פרטית בחץ לארץ יוזה

ואדרבה כבר הבאתי ממה שכתב המבי"ט בספרו בית אלקים שער תפילה (פט"ז דף כ"א ע"ב) שפעמים בחר"ל ההשגחה הפרטית אפי' גדולה מההשגחה שהקב"ה משגיח על עמו באר"י, ולכן ראוי לאדם להיותו נתון אל לבו בזמן הגלות כי כל מה שיארע לו בזה העולם מנקיפת אצבע עד המיתה הכל מאתו ית' הוא, ויותר הוא משגיח עלינו בזמן היותנו בגלות ממה שהיה צריך להשגיח עלינו בזמן היותנו על אדמתנו ועל מלכותנו. אלא שהוא מתנהג עמנו בהסתר פנים בחטאתינו באופן

קשה מדוע פתח בלשון שמיעה ומסיים בלשון האזנה. ואמר, דהנה מהא שבמקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. חזינן שמדת הקב"ה אינו כמדת בשר ודם, כי מלך בשר ודם שהיה לו שני עבדים, אחד עובד את המלך מנעוריו ולא נמצא עולתה בו, כי ישר הוא בעבודת המלך, והעבד השני מרד במלך ואחר זמן חזר בו ונעשה עבד נאמן, דבר פשוט הוא בודאי כי שלימה אהבת המלך לזה העבד הנאמן לו מנעוריו טפי מאהבת העבד שמרד בו תחלה, משא"כ מדת הקב"ה אינו כך שאובה יותר לבעל תשובה מהצדיק גמור.

והנה בספר השל"ה (מס' ר"ה ריש פרק תורה אור) כתב דצדיק גמור נקרא 'קול שופר', ובעל תשובה נקרא 'תרועה', [דקול שופר הוא קול חלק ואילו תרועה הוא קול שברים] עוד ידוע שלשון 'שמיעה' הוא מרחוק רהאזנה מקרוב (עי' תנחומא פ' האזינו סימן ב'), וב'דעת זקנים' מבעלי התוספות וברא"ש (דברים לב:א) [וב'חזקוני' פירש שם להיפך] ובוזה יובן "כי אתה שומע קול שופר" ר"ל להצדיק המכונה 'קול שופר' שומע הנך מרחוק, ואילו 'ומאזין תרועה' לבעלי תשובה בהאזנה קרובה, ואכן בזה אנו משבחים ומפארים 'ואין דומה לך' כי הוא היפך הטבע, אלא השי"ת מצד רחמנות קרוב יותר לבעלי תשובה. ומסיים ה'תולדות' וכותב על דבריו "ודברי פיו חכם חן" [יצויין שגם הפמ"ג מציין במילים אלו ממש על דברי הגה"ק רבי חיים הכהן ראפפורט, מפי ספרים וסופרים].

ויש להביא מה שאמר הרה"ק רבי אורי מסטרעליק מובא בספר הדרת קודש בשם השרף ר' אורי מסטרעליק ח"ל, אם אסק שמים שם אתה פירוש אם אלך בגדולות, ואחשוב כי אסק שמים, הלא שם אתה, פירוש השי"ת הוא יותר רחוק ממנו נכי מלת 'שם'

כמ"ש בסי' רס"ג דמה לי טעות דמעונן ומה לי טעות דקיום מצוה בשניהם אילו ידע האמת לא הי' מקבל עליו, א"כ כיון דמותר ביהש"מ בשבות לא גזרו בזה הזמן פשיטא דלא גזרו קודם ביהש"מ כל שהוא לדבר מצוה, ונראה עוד דאפי' הי' יודע שיביאו שופר אח"כ ואפ"ה קיבל שבת דלא מהני לאפקועי החוב של שופר דקבלה שלו לא עדיף משבועה וקיי"ל אין שבועה מלה לעבור על המצות.

עוד כתב שם בסופו, כלל הדבר בזה, שבמקום שיש חיוב מצוה בההיא שעתא אין קבלת שבת של זה מועיל לבטל חובת המצוה ההיא, כיון שא"א בע"א לקיים המצוה כדינה, נמצא בההיא דשופר ומילה שזכרנו חייב לתקוע ולימול באותו זמן שיש עוד יום אפי' אם התפלל כבר ערבית של שבת אלא שנ"ל שעכ"פ יתקע בלא ברכה דהוי כתרי מילי דסתרי אהרדי כנ"ל ברור לדינא עכ"ל עיי"ש באריכות. ובבאה"ט הביא מדברי היד אהרן שכתב על הטו"ז דיש לפקפק לדינא ע"ש והפרמ"ג הביא מדברי הא"י שהסכים לדעת הטו"ז לתקוע בלא ברכה מבעו"י לא ביהש"מ עיי"ש, ועיין בכפה"ח שהביא שהמו"ק כתב לדחות דברי הטו"ז, אבל הביא שם שרוב האחרונים ס"ל להלכה כדעת הטו"ז עיי"ש.

והנאון ר' שלמה קלוגער ז"ל בספרו ספר החיים (סי' ת"ר) האריך טובא בדברי הטו"ז ואעתיק קצת מלשונו השייך לענינינו, וז"ל רצ"ע על הטו"ז ממ"ש לעיל (סי' ל' ס"ה) באם לא הניח תפילין עד שהתפלל ערבית אין להניחם אח"כ ומ"ט מהני קבלת ערבית לפטור מתפילין ומוכח דלא כהטו"ז, ועיי"ש שהאריך בזה טובא בדברי הטו"ז הנ"ל.

וזה"ק בשו"ת בית שער (חאו"ח סי' כ')

שיש למורדים וחוטאים שבינינו מקום לספק ולהרהר שמא לא בא הענין מאתו ית' וכו'. והאיש המשכיל יודע ומבין כי כל מה שיקרה לנו בהיותנו בגלות הן כלל הן פרט הכל מאתו ית' בהשגחתו עלינו, עושה נפלאות גדולות לבדו (מדרש תהלים קל"ו) שגם בעל הנס אינו מכיר בנסו ואם ישגיח האדם ויהרהר בכל מה שקרה לישראל מזמן גלותם בכלל ובפרט יתאמת אצלו ויראה בעיניו ולבבו יבין כי הכל מאתו ית' בהשגחתו עליהם. ומפני שראיתי בענין הדבר שנתפשט בפי כל ההמון גם החכמים בפרט חכמי הטבע שענין המגפה הוא הפסד האויר במקום ההוא מסיבות ידועות ומתערב עם האויר הנשאף לאדם ומזיקו באופן שמקרבין הדבר לטבע, לכן ראיתי לכתוב מה שנ"ל בענין. והוא כי אמת ויציב ונכון כי כל מה שיארע לאדם בכלל ובפרט הוא מאתו ית' וכו', עיי"ש. העתקתי מס' וצדיק באמונתו יחיה (נתיב ט') לכ"ק אדמו"ר זי"ע.

וזהו הביאור שמשוה רבינו הי' קרוב לשמים דור המדבר אשר האזינו השמים, דהיינו אפילו שהוא קרוב לשמים דהיינו כל דור המדבר היו במדרגות גבוהות, מ"מ צריכים לזכור 'אם אסק שמים ש"ם אתה' כנ"ל, ובפרט כי יש מעליותא דעמלים להגיע, אבל ישע"י דיבר אלינו אל הארץ ואציע שאול הנך. ומאזין תרועה ואין דומה לך.

הפלפול

בטו"ז סי' ת"ר כתב, שאלה בקהל שלא הי' להם שופר בר"ה ובלילה אמר תפלת ערבית שחל בשבת כבר התפללו ערבית מבעו"י בא להם שופר אם יתקעו אז, והאריך בזה הרבה ונעתיק קצת מדבריו וזה הוי כמו קבלה בטעות לענין יום המעונן דלא הוי קבלה

מתחילת שקיעה שהוא ג' מליץ ושליש מיל או רביע קודם בין השמשות, הוי קבלה לדבר מצוה ומהני, אבל לבטל מצות תקיעת שופר אינו מצוה ולא מהני. אבל מ"מ הדמיון לשבועה קשי' והו"ל לדמותו לקבלה לדבר מצוה וצ"ע.

בעזה"י רציו לתלות בענין אונס ברגע אחרון אי זהו אונס - מחלוקת האגודה וגמק"י

דחנה מצינו מחלוקת מי שהיה אונס ביום אחרון ענינו הוא שאדם שהיה מוטל עליו לעשות פעולה מסויימת עד תאריך מסויים ויכול לעשותו, אלא שהוא דחה את זה מיום ליום ולבסוף ביום האחרון נאנס ולא יכול לעשותו, נחלקו בדין זה הראשונים. וכפי שנבאר דעת ספר האגודה שאינו חשוב אונס כיון שהיה לו זמן לעשותו בלא עיכוב, וההוכחה העיקרית של ספר האגודה היא מסוגיא בגמ' (ערכין ל"ב) והובאו דבריו בקצות החושן (סי' נ"ה סק"א) במשנה למדנו שהלוקח היה נטמן ביום שבו נמלאו שנים עשר חודשים ואלמלי תקנת הלל לא היה למוכר דרך לפדות ולגאול את הבית מידו של הלוקח והבית היה נחלט ללוקח על אף שהוא היה אנוס ביום הזה. ולכאורה מדוע נחלט הבית והלא הוא היה אנוס ביום זה ולא יכל לפדות את הבית ומוכיח האגודה מכאן שאנוס ביום אחרון אינו אונס כיון שיכל לעשות את הדבר לפני כן. וע"כ אדם שנדר לעשות דבר בתוך שלושים יום או בתוך שנים עשר חודש וכדו' ובתוך הזמן יכול היה לקיים את מה שנדר לעשות אלא שביום האחרון הוא נאנס אין זה נחשב אונס, מהנמו"י בפרק כיצד הרגל י: מדפי הרי"ף מבואר שאנוס יום אחרון הוא אונס. ושתי הדעות מובאות ברמ"א ביו"ד סי' רל"ב סי"ב.

בשאלה זו דנו האחרונים במי שיכול

כותב ועל דבר קושי' מהרש"ק בס' החיים שהק' מדברי שו"ע או"ח סוסי' ל' שכתב דאם כבר התפלל ערבית מבעוד יום עד שלא הניח תפילין אין לו להניחם אח"כ על דברי טו"ז או"ח סי' ת"ר שכ' דאם חל ר"ה בע"ש ולא נזדמן להם שופר עד שכבר התפללו של שבת ועדיין הוא יום שמותר ומחויב לתקוע, ואני בעניי אינני רואה אפי' ריח קושי' דהרי כאן בתפילין הטעם משום דהוי תרי מילי דסדרי אהדידי כמ"ש ב"י וטו"ז כאן והרי בהדי' כתב טו"ז שם סי' ת"ר דאין למנוע לתקוע שופר משום תרי מילי דסדרי דודאי לא מבטלי' מצוה בזמנה בשביל סדרי אהדידי דזה לא אמרין אלא בשאינו תלוי המצוה באותו הזמן ע"ש.

ובסוף התשובה מביא, ומילתא דתמיהא מידכר דכירנא (ע' שו"ת בית שעים ח"ג סי' צ"ג) במ"ש הטו"ז סי' ת"ר דאפי' הי' יודע שיביא שופר אח"כ ואפ"ה קיבל שבת עליו דלא מהני לי' לאפקועי החיוב של שופר דקבלה לא עדיף משבועה וקיי"ל דאין שבועה חלה לעבור על המצוה והוא פלא דהרי קי"ל ביו"ד (סי' רל"ו ס"ה) ובאו"ח (סי' תק"ע ס"ג) דשבועה חלה לבטל את המצוה בכולל וה"נ הקבלה בתוס' שבת הוא בכולל עם דבר הרשות ואמאי לא מהני.

מיהו בדוחק יש ליישב דהרי מבואר שם (סי' תק"ע ס"א) דבלשון קבלה אינו חל על דבר מצוה אפי' בכולל וטעמא נ"ל דהא דקבלה מהני היינו כמ"ש הר"ן בנדר' ח' דדרשינן בפ"ך זו צדקה והה"נ לכל דבר מצוה אבל לבטל את המצוה שאינו מצוה אין קבלה חל כלל וה"נ מה שמקבל עליו תוס' שבת בזמן הראוי לתוס' היינו משום דגלי רחמנא דמצוה להוסיף מחול על הקודש אלא שלא נתנה בו תורה שיעור ואם רצה להוסיף רק כל שהיא סגי, עיין ר"ן יומא פ"א. אבל אם מקבל תוס'

התורה אפשרות לפדות את הבית ולבטל את המטרה וע"כ אם הוא לא פדה אפילו שהיה אונס אונס כמאן דעבד לא אמרינן ליחשב כאילו הוא פדה את הבית, אבל הנתיבות שס"י נ"ה סק"א חולק על הקצות עיי"ש ואכמ"ל, מ"מ לדינא ס"ל כדברי הקצות.

ועד"ז מבואר הטו"ז ס"ל דמיקרי אונס כדברי האגודה, ולפ"ז אפי' שידע שיזדמן אליו מצוה וכיו"ב, וקיבל שבת אינו קבלה לבטל המצוה, כי היות למעשה הגיע אליו האונס צריך לקיים המצוה. ועיין בשו"ת בי"ש ליישב סתירת הטו"ז. ויש עוד שכבר הק' בחקר הלכה סתירת הטו"ז לגבי חנוכה, שאחר קבלת אינו מתיר להדליק נרות אלא ע"י אחר. וכן הטו"ז לגבי קבלת שמיני עצרת מוקדם כשמבטל ע"י מצות סוכה דס"ל שנעשה שמע"צ אפי' ביום סוכות, עיי"ש. אבל אין עתה המקום לזה. ולש"י הנמוק"י אינו אונס, וממילא קבלתו הוה קבלה ואין לחלל שבת מחמת שהגיע אליו המצוה כעת.

דרוש אחר הדרשה

והנה אי' במדרש (בר"פ ד"יט) ומייתי לי' בסליחה דצום גדליה, אמר הקדוש ברוך הוא לראובן אתה פתחת בתשובה תחלה חיין בן בנך פותח בתשובה תחלה שאמר הושע בן בארי שובה ישראל, הביאור בזה

כאלו עשה חסד גדול עם הבורא חלילה

והנה רביה"ק זי"ע ועיי"א בספרו נועם אלימלך (הוספות ליקוטי שושנה) "כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורריך וכו'" (ירמיה ב:ב). נראה לי, דהנה מדרך בני אדם המתחילים בעבודתו יתברך שמו בתחילתו הוא סובר שכל עובדא טובה שעושה מצוה או עסק התורה וכיוצא בזה הוא עושה בזה חסד

להתפלל בזמן תפילה ונאנס בשעה אחרונה ולא התפלל האם דינו כאונס ויש לו תשלומין או שמא כיון שהיה לו זמן להתפלל חפלה זו לפני כן אין הוא נחשב אנוס לענין שיהיה לו תשלומין הרמ"א באו"ח סי' ק"ח כתב בדין זה שהוא נקרא אנוס ויש לו תשלומין וכן מבואר בנמוקי יוסף שם. והמג"א סק"א שואל מדוע כאן לא הביא הרמ"א את האגודה שאונס ברגע אחרון לא נחשב אונס כפי שהוא הביא את דעת האגודה בהלכות נדרים והמג"א תירץ שרק לענין שבועה לחומרא הביא את דעת האגודה.

הקצות החושן (סי' נ"ה סק"א) הביא את דברי האגודה שמוכח מסוגייתנו לענין אונס ביום אחרון והוא מקשה עליו שהרי הגמ' בסוגייתנו ובגיטין ע"ד מבואר שרבא בא ללמוד מתקנת הלל שאם אמר הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוז ונתנה לו מדעתו מגורשת בעל כרחו אינה מגורשת ושואל הקצות הרי כשהבעל אינו רוצה לקבל את הכסף היא אנוסה שאינו רוצה לקבל והאונס בזה אינו ביום האחרון אלא מיד בתחילה ואעפ"כ אנו אומרים שזה לא נחשב נתינה ואין כאן היום החנאי ומבואר שאין טעמו של הלל משום שאונס ביום האחרון לאו שמייה אונס אלא אף ביום ראשון ג"כ הוא לא אונס וא"א להוכיח מכאן לדין אונס ביום האחרון ומבאר שם מדוע באמת אין מתחשבים שם באונס לומר שלא יחשב כאן מה שלא נתנה כאן את הכסף כאי קיום התנאי. וכמו"כ בבתי ערי חומה אם המוכר היה אנוס כל שנים עשר חודש ובמשך כל השנה לא יכל לפדות אינו יכול לפדות לאחר שעברה שנה והבית נחלט ללוקח הטעם הוא משום שאונס כמאן דעבד לא אמרינן והיינו שכשארם מוכר בית בבתי עד חומה תיכף ומיד נקנה ללוקח הבית ומטרה זאת היא מטרה גמורה אלא שנתנה לו

המעשה, שיותר בקל יורגש בהם התענוג והמתיקות עבור שאין בהם שום יגיעה וטורח. אכן לפי שאי אפשר לו לאדם לעמוד על דעתו בבירור להבחין נפשו אם עובד לגמרי בבחינה זו או לגמרי בבחינה זו, וגם לא כל העתים שוים, לכן צריך להתחזק ולעשות תמיד הן בקלות הן בחמורות.

וזהו ענין המשנה שהתחלנו בפתח מאמרנו, הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, אף אם ידמה לך שאתה עובד בבחינה הקטנה מ"מ תזהר גם בקלות, וכן להיפוך. לפי שאין אתה יודע, ר"ל אי אפשר לידע בבירור בכל העתים באיזה בחינה אתה עובד ואיזה בחינה מהשכר תקבל, אם 'מתן' היינו מתנת חנם, אם 'שכרן של מצות', לכן תקיים תמיד כל מיני המצות, והשי"ת יישרנו לעבודתו אמן סלה.

וראיתי כעין זה בספר שכתב שמעתי בשם הקדוש עליון הרבי מראדושיץ זי"ע שפעם בעת שישב עם חסידיו בסעודת ראש חודש בא לפניו מתנגד גדול אחד וישאל אותו הרה"ק הנ"ל שיבאר לו טעם הדבר שמתנגדים אינם נוהרים בהלכה מפורשת בשו"ע או"ח סי' תי"ט שמצוה להרבות בסעודת ראש חודש שהוא ענין שהחסידים נוהרים בזה וידום המתנגד ולא ידע מה להשיב ויאמר לו הרה"ק שטעם הדבר הוא לפי שהחילוק בין מתנגד למי שמתנהג בדרך החסידות הוא כך שהמתנגד בשעושה דבר מצוה יודע בעצמו שעשה מצוה ומניח מצוה זו בתיק המצות שלו וכשנכשל ח"ו בעבירה יודע בנפשו שחטא ומניח עבירה זו בתיק העבירות אבל מי שמתנהג בדרכי החסידות דומה לו בכל עת ורגע שח"ו עבר על רצון השי"ת ואף בשעושה איזה מצוה חושש שמא לא היה באופן הראוי כי אולי היתה לו איזו פניה בעת עשייתה.

להבורא שעובד אותו ומחזיק טובה לעצמו כאלו עשה חסד גדול עם הבורא חלילה, אבל כשבא אל עבודת הבורא בשלימות אז הוא מבין באמת שאין הבורא צריך למעשיו ולא התחיל בעבודתו עדיין כלום וכאלו אינו עושה כלל כך הוא נחשב בעיניו ואינו מצפה לתשלום שכר מחמת שלפי הבנתו ודעתו אין מגיע לו כלל ומוסר נפשו לעבודתו יתברך שמו כדבר הפקר.

וממילא מובן זכרתי לך, רצה לומר שהשם יתברך ברוך הוא ברוב רחמיו הגדולים זוכר לאדם גם המעשים שעשה בנערותו אף על פי שסבר שעשה חסד עם הבורא אעפ"כ הוא מקבל ממנו. וזהו 'זכרתי לך חסד נעוריך' אהבת כלולתיך, פירוש האהבה הכוללת, כלומר אחר שתקנת עצמך לכתן אחרי במדבר לעבדני במדריגת מדבר, דהיינו כהפקר במסירת נפשך וכל זה אני זוכר לך*

העובד בתענוג, לזה אין לו טורח ואין מגיע לו שכר, ונקרא שכרו מתנת חנם

לבאר הענין בזהו מקודם נביא דברי רבינו הערבי נחל (ליקוטין סימן א') יוצא מכללות דברינו שיש ב' מיני שכר, כי העובד בלי תענוג מקבל שכר מועט עבור פעולתו וטרחו, וזהו נקרא שכר לפום צערא אגרא. והעובד בתענוג, לזה אין לו טורח ואין מגיע לו שכר, ונקרא שכרו מתנת חנם, ושכר זה מרובה כענין הנותן בעין יפה נותן (ב"ב עא א). ויש חילוק ביניהם, כי העובד בבחינה ראשונה יותר טוב לו לעסוק תמיד במצות חמורות אצלו אשר טורח מרובה יש בעשייתן, משא"כ מצות שהם קלי המעשה, אשר אין בהם שום טורח יהיה השכר מעט מזעיר. אמנם העובד בבחינה הב', אשר כל עוד שיתרבה התענוג אצלו יתרבה שכרו, יותר טוב לעסוק תמיד במצות שהם קלי

ושפתיים ישק.

והמשל של החתם סופר (דרשות ח"ג ל"ח טו"א) בזה... "שובה ישראל עד ה' אלוֹקֶיךָ וגו'" (הושע ד:יב), ובמדרש (כ"ר פ"ד י"ט), אמר הקב"ה לראובן, אתה פתחת בתשובה תחלה חייך שכן בנך עתיד לפתוח בתשובה תחלה שנאמר בהושע שובה ישראל ענין התשובה צריך שתהיה עיקרה לעזוב החטא ולעקור רוע שאור מלבנו לא לעזוב החטא ולעקור רוע שאור מלבנו לא יזכר ולא יפקד ולא יעלה על לב לעולם יזכר ולא יפקד ולא יעלה על לב לעולם לא כמו שאנו עושים מרבים בתהילים ונסגרים בבית הכנסת ואינם שבים מרוע לא כמו שאנו עושים מרבים בתהילים ונסגרים בבית הכנסת ואינם שבים מרוע מעלליהם כי אם מוסיפים מעשים טובים מעלליהם כי אם מוסיפים מעשים טובים ואין זה אלא כמי שנתאכסן אצל בעה"ב בדירה סרוחה אין לחם ואין מים כי אם לחם ואין הקלקל מוסרח ומעופש ובראותו רחוק ממנו הר גדול גבוה ותלול מאוד מאוד ועליו מעין גנים עם כל פרי מאכל הדודאים נתנו ריח טוב מאוד ואנשים טובים יפים מתענגים בדשן נפשם הוא חושק ומתאוה לעלות שם גם הוא ויהי הבעה"ב מתירא שמא ילכו האורחים שמה ולא ישובו אליו עוד על כן פיתם בדבריו שימתינו והוא יביא להם פירות מפרי ההר ההוא ויתענגו פה בביתו ולא יטריחו לעלות ההר ההוא וכן עשה והביא להם מטוב הארץ ההיא והוסיף להם יגון ואון על כי בהתערב ריח הפירות הטובים עם ריח בית הכסא ושאר ריח רע הרע מאוד כידוע בטבע ובהתערב מאכלים מתוקים עם המרים היו מתועבים ומשוקצים ביותר.

בן ממש יארע לאנשים המתאכסנים אצל יצה"ר בדירה סרוחה שלו ובפקוח ממש

והנה זהו בחי' סעודת ראש חודש שהרי אמרו חז"ל (שבועות ב') שעירי ראשי חדשים מכפרים על שאין בהם ידיעה לא בתחילה ולא בסוף שהוא ענין תשובה על אותן העוונות שאין האדם מכיר בהם ואין לו ידיעה בתחילה ובסוף שהוא חטא שהרי חושב שעושה מצוה וזאת הוא בחי' תשובה של ראש חודש ונודע (ברכות נ"ה) שעכשיו שולחנו של אדם מכפר א"כ סעודת ראש חודש שהוא ענין תשובה לחקור ולשוב על ענינים שאין להאדם ידיעה שזהו חטא אינו ראוי רק לחסידים שהם במדריגה זו ולכן אין המתנגדים נוהרים בסעודת ראש חודש כמו החסידים

הומכו הדברים בעיני אותו גדול ומינו אז הקפיד על סעודת ראש חודש ומדי חודש בחדשו בעת הסעודה היה מזכיר את הדברי תורה הלזו ששמע מפי הסבא קדישא זי"ע (כן הוא בס' מצמית ישועות מאמר י"ב).

שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת

ולסיום דברינו נמתיק ביותר בדברי הזרע קדוש בשם אביו ובאמרות טהורות מבשר צדק בשם הרה"ק ר' יחיאל מהארדני בבביאור הפסוק שוא לכם משכימי קום (ומובא בספרן של צדיקים דעת משה פ' פינחס בשם המגיד מזלאטשוב מבשר צדק פ' ראה בשם הרה"ק ר' יחיאל מהאראדנא זרע קדוש פ' תצא ופ' תבא בשם אביו הרבי מענדל ובאריכות באמרות טהורות, ועוד) ביאור הפסוק (תהלים קכז:ב) שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת שמהיר בזה על קדימת עשה טוב קודם סור מרע והעשה טוב מתואר קום ועשה וסור מרע מתואר שב ואל תעשה וזה משכימי קום שמשכימין קום ועשה שהוא פעולת עשה טוב ומאחרי שבת השב ואל תעשה של סור מרע וזה הוא פעולת שוא ודברי פי חכם חן

ישוב עוד למעלליו הרעים וכתב התשובה לקבל עליו ולהעיד עליו הבורא ית"ש שלא ישוב עוד למעלליו הרעים וכתב רבינו יונה שאח"כ שכבר הורגל מבלי לעשות מעשיו הרעים כלל יתחיל במעשים טובים לא מקודם לזה טובים לא מקודם לזה כי לא יתקבלו מעשיו הטובים אם יתערבו עם הרעים שבלבו כי לא יתקבלו מעשיו הטובים אם יתערבו עם הרעים שבלבו כמ"ש לעיל במשל.

השי"ת ירחם ויגמור לנו החתימה בכי טוב ונזכה לשנה טובה ומתוקה וישפיע בנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצות לשמה ומזוני רויחי ואריכות ימים שנים בריות גופא ונהורא מעליא וחנא וחסדא בשידוכים הגונים והקרוב נזכה לזווג הגדול בבוא משיח צדקנו בבנין בית המקדש בב"א.

יארע לאנשים המתאכסנים אצל יצה"ר בדירה סרוחה שלו ובפקוח כן עיניהם בימים האלו ורואים כי רע ומר מאכלם ומשקם אשר שתו ולעו ורואים הר עיניהם בימים האלו ורואים כי רע ומר מאכלם ומשקם אשר שתו ולעו ורואים הר ה' גבוה ותלול וצדיקים מתענגים מפרי כפיהם ומתאווים לעלות שמה גם המה ה' גבוה ותלול וצדיקים מתענגים מפרי כפיהם ומתאווים לעלות שמה גם המה והיצה"ר מפתם שיביא להם מאותן הפירות שיאמרו תהל והיצה"ר מפתם שיביא להם מאותן הפירות שיאמרו תהל ים ומעמדות כל היום וכל ים ומעמדות כל היום וכל הלילה לא ייחשו ולא עיינו בהלכות תשובה להרמב"ם פ"ב ה"ב שהעיקר תחלת הלילה לא ייחשו ולא עיינו בהלכות תשובה להרמב"ם פ"ב ה"ב שהעיקר תחלת התשובה לקבל עליו ולהעיד עליו הבורא ית"ש שלא

שיעורי הלכה

ב' דר"ח אלול שנת תשפ"ה לפ"ק

הלכות עשרת ימי תשובה - או"ח סי' תר"ב-תר"ה

אחת, וכמ"ש בצ"ח היטב (סק"ז) בשם האר"י הק' שאין לומר רק פעם אחת.

והעיקר להתבונן במה שאומרים בעת הוידוי, וכמו שהרה"ק מראפשיץ ז"ל ראה אדם אחד מכה באגרופו על חזהו באמירת אשמנו וכו'. אמר לו, וואס קלאפסטו, דער צעה"צ איז נישט אינדערהיים.

אין מקדשין הלבנה עד מוצאי יום כיפור

המשך הג"ה, "אין מקדשין הלבנה עד מוצאי יום כיפור. ושבת שצין ראש השנה ליום כיפור המנהג לומר זו נדקתך ונדקתך נדקתך".

והטעם הפשוט כי קידוש לבנה יותר טוב כשהוא מבוסס ובשמחה, ובימים אלו הרי חרדים מאימת הדין. ואע"פ שאנו בטוחים שיוציא לאור משפטינו, מ"מ הרי דואגים וחסר בשמחה, ובפרט אלו המתענים בעשרת ימי תשובה. ובמוצאי יום כיפור יש שמחה שלימה, וכמ"ש במדרש (קהלת רבה ט' ז') שבמוצאי יום הכיפורים בת קול יוצאת ואומרת לך "אכול בשמחה וגו'" (קהלת ט' ז'). (ראה משנה ברורה סק"ז).

בחכמת שלמה כתב טעם אחר שאין

מרבית בתפילות ותחנונים בעש"ת

סי' תר"צ ס"א, "בכל הימים שצין ראש השנה ליום הכיפורים מרבית בתפילות ותחנונים. הג"ה, ואומרים אבינו מלכנו ערב וזוקר, מלכד בשבת. ואפילו אם חל מילה שאין אומרים תחנון, אפילו הכי אומרים אבינו מלכנו. ואומרים בכל יום שלוש פעמים וידוי קודם עלות השחר, מלכד בערב יום כיפור שאין אומרים אותו אלא פעם אחת. ואין נותנין חרס, וכן אין משביעין אדם צדיק דין, עד אחר יום כיפור".

מרבית בתפילות ותחנונים בעשרת ימי תשובה, ובכלל זה הוא מה שמוסיפים לומר זכרנו ומי כמוך וכו', אבינו מלכנו, סליחות.

הטעם שאין אומרים אבינו מלכנו בשבת

והטעם שאין אומרים אבינו מלכנו בשבת, דכיון שנתקדש כנגד הצרכות האמנעיות של שמונה עשרה, ובשבת אין מתפללים שמו"ע (לבוש סי' תקפ"ד ס"א, וראה מה שהרחבנו במשנת השבוע פ' כי תבא תשפ"ה).

מנהגנו לומר וידוי פעם אחת

וידוי שלש פעמים, מנהגינו לומר פעם

משנה הלכות: מנהג העולם
להמתין מלקדש עד מוצאי יוה"כ

ולמעשה מנהג העולם להמתין מלקדש
הלצנה עד מוצאי יוה"כ, וכמ"ס כ"ק
אדמו"ר זי"ע בשו"ת משנה הלכות
(חיי"ג סי' ע"ח) דקידוש לצנה נמי לא
נהג עלמא כלבוש, אלא נהג עלמא לקדש
במוצאי יוה"כ כידוע ומפורסם, וכפסק
השו"ע ברמ"א ז"ל, ובני ישראל יוצאים
ציד רמ"א.

***

לפשפש במעשיו בעשרת ימי תשובה

סי' תר"ג בהג"ה "ויש לכל אדם לחפש
ולפשפש במעשיו ולשוב מהם בעשרת ימי
תשובה. וספק עבירה צריך יותר תשובה
מעבירה ודאית, כי יותר מתחרט כשיודע
שעשה משאינו יודע. ולכן קרבן אשם תלוי
הנזקך להיות ציבור יותר מחטאת."

המשנה ברורה (סק"ז) מביא בשם
היערות דבש (ח"א דרוש א') כי שבעת
ימים שבין ראש השנה ליום הכיפורים הם
נגד שבעה ימי השבוע, ובכל יום יעשה
תשובה על אותו יום. דרך משל, ביום
ראשון יעשה תשובה על כל מה שחטא כל
ימיו ביום ראשון, וכן ביום שני, וכן בכל
שבעת הימים. וכעבור עשרת ימי תשובה
צריך ליזהר שהיצר הרע לא ישוב למקומו.

לעשות חשבון הנפש קודם שהולך לישון

המגן אברהם מביא כל מיני אופני תשובה
לכמה מיני עבירות שנכשלו בהם,
והעתיקו המשנה ברורה (סק"ד). ועוד

מקדשין הלצנה עד מוצאי יוה"כ, כיון
שאמרו חז"ל בראש השנה איזהו חג
שהחודש מתכסה בו – זה תשרי. וציארו
המקובלים הכוונה דלמעלה השטן מכסה
הלצנה, וא"כ לא נתגלה הלצנה למעלה
עד יוה"כ. ולכן אין מקדשין הלצנה עד
מוצאי יוה"כ דאז הלצנה נתגלה למעלה
באורה, אבל עד יוה"כ הלצנה למעלה
באיחסיא אף דנראה למטה.

אין נושאין נשים בימים אלו ביה כמו סוף חודש
ומבאר שמהאי המנהג שאין נושאין נשים
עד אחר יוה"כ, לכיון דהוי הלצנה
באיחסיא למעלה, הוי כמו סוף חודש
דאין נושאין נשים. כן הכי נמי בזה כיון
דהלצנה מכוסה ואין מקדשין הלצנה,
הכי נמי אין מקדשין אשה.

לבוש: טוב שיקדש קודם יוה"כ
שמצוה זו תוסיף על הזביות

בבאר היטב (סק"ד) מביא מה שכתב
הלבוש (ס"ז) ואני שמעתי שאדריצה טוב
שיקדשו אותה, כדי שתצא מזה זו
ותוסיף על זכויותינו. ומביא הבאר היטב
עוד מ"ש אור חדש (ברכת קידוש השם)
מעשה ב אחד שפגעו אנשים בלילה ורצו
להרגו, וביקש שיניחו לו לעשות מזה
אחת קודם מותו, והלצנה היתה בחידושה
וקידשה בכוונה גדולה, ונעשה לו נס
כשדלג שלש פעמים כמנהג, ונשאו הרוח
וניצול מהם.

גם שמעתי שמי שיקדש הלצנה, מיום
שקידשה שוב לא ידאג שימות באותו
חודש מאותו יום ואילך. עד כאן.

כ' המשנה ברורה (סק"צ) שעכ"פ באלו הימים יעשה כל אדם כדעת הזוהר (ח"ג קעה). שישב קודם שישכב, ויתאונן על חטאיו ויפשפש צמעשיו. והיינו שיעשה חשבון הנפש.

והדין נותן כך, דכמו מי שיש לו עסק יש לו מנהל חשבונות לראות אם מרויח בעסק או שמא מפסיד, הכי נמי צלחת השנה צריך לעשות חשבון הנפש הוא האם מרויח או שמא ח"ו מפסיד. נחפשה דרכיו ונחקורה ונשוצה אליך – איך נראה התורה, איך נראה התפילה, איך נראה טהרת המחשבה, הנשאת ונתת באמונה, וכהנה וכהנה עוד הרבה דברים שצריך לחשב בהם חשבונות של עולם.

זהירות בדיני ממונות

וביותר צריך לזהר בדיני ממונות, כמו שעורר על כך המשנה ברורה (סי' תר"ו סק"א) וז"ל: וכל שכן אם יש צידו מן הגזל ואונאה וכל דבר הנוגע צממון יראה לחקן, דזהו המקטרג הגדול על האדם. כמו שאמרו חז"ל (ויק"ר ל"ג ג') סאה מלא עונות מי מקטרג? גזל מקטרג

בראש. ואם יש לחצירו צידו ממון שיש לו חביבה עליהם, יודיענו, אע"פ שחצירו לא ידע מזה כלל. ועכ"פ יסדר לפני הרב ומורה דרך הענין בשלימות ובאמת בלא שקר ולשאול האריך להתנהג. כללו של דבר, כל דבר שצממון לא יסמוך על הוראתו, כי היצר הרע יש לו היתרים הרבה (חיי אדם כלל קמ"ד ס"ו), עכ"פ.

ואכן צימים יש הרבה ששואלים על דיני ממונות אם נהגו כיושר, ואפילו מדברים שהיו לפני חמש שנים או עשור. כי לפעמים כשעושים חשבון הנפש ועוזרים על כל המעשים והעסקים, נזכרים גם בדברים ישנים, וצריכים לראות שהיו אויסגהאלטען אזוי ווי עס דארף לו זיין.^א

***

מצות אכילה בערב יום כיפור

סי' תר"ד שו"ע ס"א, "מאז לאכול בערב יום הכיפורים ולהרבות בסעודה. הג"ה, ואסור להתענות צו אפילו תענית חלוס. ואם נדר להתענות צו, עיין לעיל סי' תק"ע."

^א ושמעתי סיפור נורא על כ"ק האדמו"ר מצאנו קלויזענבורג זצ"ל, שפעם התעכב מאד מלהיכנס לבית המדרש לביל כל נדרי, וקרא לשני אנשים מחסידיו שבמשך ימות השנה היה להם סכסוך גדול על סכום כסף גדול מאוד ורצו ללכת לדין תורה, והשפע חיים מנע בעדם, והורה להם שעדיף שיסתדר ביניהם ויתפשרו וימנעו עצמם ממלכת לדין תורה.

ולפני כל נדרי קרא להם ואמר שעשה עכשיו חשבון הנפש, וראה שמה שאמר להם אז אולי היה משום נגיעה אייגנע אינטרעסע, אז צווי היימישע מענטשען מיינע זאלען זיך נישט ארום שלאגען. ולכן הנני מודיע לכם בזאת כי אתם יכולים להתדיין בדין תורה. ובשביל כך איחר מלהיכנס לבית המדרש לכל נדרי.

וזהו חשבון הנפש של אנשים גדולים בדברים דקים. אבל עכ"פ על כל אחד מוטל בימים אלו לעשות חשבון הנפש על כל דבריו הפשוטים לראות אם אין בהם רבב.

מי שאינו צם ביוה"כ

אם יש עליו מצות אכילה בערב יוה"כ

מי שאינו יכול לזום ביום כיפור מחמת חליו, חקר בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' קי"ג) אם יש לו מזנה לאכול בערב יום כיפור. וכתב שאמנם לפי הטעם שהאכילה היא הכנה לתענית, לכאורה מי שאינו עתיד להתענות אינו חייב לאכול, מ"מ במזנה שהיא מן התורה אין להקל על פי הצנחנו את טעם המזנה, ובפרט מי שקל לו לאכול.

ובשו"ת משנה הלכות (ח"ג סי' קע"ו) העלה גם כן כ"ק אאדמו"ר זי"ע שחייב לאכול בערב יום כיפור. שמלכד טעמו של רש"י (יומא פא: ד"ה כל) שהוא הכנה לזום המחרת. ואם כן כיון שאינו מתענה, אולי אינו צריך לאכול בערב יו"כ. אבל הרי יש עוד כמה טעמים, כמ"ש רבינו יונה בשערי תשובה (שער ד' ח'–י') באחד מהטעמים שהוא להראות שמחתו על הכפרה שזכינו לה ביום הכיפורים.

ועל כן אמרו רבותינו ז"ל, כל הקוצע סעודה בערב יום הכיפורים כאילו נטוה להתענות תשיעי ועשירי והתענה בהם, כי הראה שמחתו בהגיע זמן כפרתו, ותהיה לו לעדה על דאגתו לאשמתו ויגונותיו לעונותיו. ולפ"ז גם מי שאינו מתענה ביוה"כ צריך לאכול בערב יוה"כ שהוא בהגיע זמן כפרתו.^ב

אם יש מצות אכילה בליל ערב יום כיפור

ואם יש מצות אכילה כבר בליל ערב יום כיפור נחלקו בזה הפוסקים. השל"ה הק' (מס' יומא פ' נר מזנה אות י"א) דבר זה במנהג המקומות. באותן המקומות שנוהגים קודם עלות השחר להשכים במאד ולהרבות בסליחות ובתחנונים, אזי אין עושין אותו ליו"ט גמור עד אחר הסליחות ותחנונים.

ואותן המקומות שאין אומרים רק מעט, ומחסרים ממה שנוהגים בשאר ימי תשובה, נמצא מחזיקים גם הלילה ליו"ט [ואע"פ שאומרים קצת סליחות, מפני שהוא עכ"פ יום אחד מימי תשובה], וגם הלילה מישך שייכא ליום, שהאכילה בו חשובה כעניו. והביא דבריו המגן אברהם (סק"א). וכן הוא מנהגו שאנו מקצרים בסליחות עיו"כ, ולכן מצות האכילה מתחילה כבר מצערב.

והגר"א נקט לעיקר שאין המזנה להרבות באכלה אלא ביום. וגמ' ערוכה הוא (כתובות ה.) א"ל אביי, אלא מעתה יום הכיפורים שחל להיות בשני בשבת ידחה, שמא ישחוט בן עוף וכו' אי נמי התם אית ליה רווחא. ופרש"י אית ליה רווחא, לשחוט בלילה, שהסעודה אינה עד למחר. הרי מוצא שאין חיוב סעודה בלילה. וכ"כ גם ה"ד אפרים, ונהרא נהרא ופשטיה.

^ב ושמעתי מכ"ק האדמו"ר השפע חיים מצאנז קלויזענבורג זצ"ל שיהודי מגיע ערב יו"כ מאימת הדין לא היה בעצם מסוגל לאכול, אבל אוכל רק מחמת שכך ציוה השי"ת, נמצא שאוכל רק לשם

נשאל כ"ק אדמו"ר זי"ע בדבר השאלה
 במנהג כפרות שנוהגין ליקח לזכר
 תרנגול ולנקבה תרנגולת, ולא הי' להם
 אלא זכרים – אי מוטב שיקחו הנקבות
 ג"כ תרנגול זכר, או שאין נכון לנקבות
 אלא שיעשו כפרות עם כסף.

והשיב ששם אפשר יקחו מין אחר, כגון
 דגים או שאר בע"ח נקבה. ואם יש רק
 תרנגולת אחת או שמים, יעשו כל הנשים
 כפרה על תרנגולת זו, ויתנו פדיון נפשם
 שזה הכפרה. ואם א"א בכל זה אז יפדו
 בכסף ויעשו הסיבוב זה כפרתי, ולא יקחו
 תרנגול, ע"ש הטעם.

בדיקת התרנגול שאינה טריפה

ויש שנוהגין לדדוק התרנגול ע"י הילוך
 ד' אמות לראות שאינה טריפה [וצפרט
 שיש מנהג לזרוק הכפרה (עי' מט"א סע'
 ה')]. והוא מנהג טוב, וצפרט במקומות
 שזורקין התרנגולים כשמציאים אותם
 למקום עשיית הכפרות. אולם מכל מקום
 לא ראיתי לכ"ק אדמו"ר זי"ע שינהג
 כך.

מנהג לעשות כפרות בערב יום הכיפורים
 שו"ע סי' תר"ה, "מה שנוהגים לעשות
 כפרה בערב יום כיפור לשחוט תרנגול על
 כל צד זכר ולומר עליו פסוקים, יש למנוע
 המנהג [משום דרכי האמורי (רמב"ן)].
 הג"ה, ויש מהגאונים שכתבו מנהג זה,
 וכן כתבו אותו רבים מן האחרונים, וכן
 נוהגין בכל מדינות אלו. ואין לשנות כי
 הוא מנהג ותיקין".

מנהג הכפרות נתפשט גם אצל הרבה
 מבני עדות המזרח, אע"פ שדעת השו"ע
 שיש למנוע המנהג, מ"מ כיון שהאר"י
 ז"ל היה נזהר מאוד לקיימו, ואמר שיש
 במנהג הזה סודות וענינים נשגבים, לכן
 גם הם שנוהגים ע"פ האר"י נזהרים
 לקיים אותו.

לוקחין תרנגול זכר לזכר ונקבה לנקבה
 המשך הג"ה "ונוהגין ליקח תרנגול זכר
 לזכר, ולנקבה לוקחין תרנגולת, ולוקחין
 מעוברת שני תרנגולין".

אם אי אפשר לא יקחו תרנגול לנקבה
 ותרנגולת לזכר רק יפדו בכסף
 בשו"ת משנה הלכות (חי"א סי' תל"ד)

שמים - וזהו המיוחד באכילה הזה הרבה יותר מהתענית. ולפ"ז אמרתי שזהו הפירוש 'כל האוכל
 ושותה בתשיעי', היינו שאוכל עם 'ניין', היינו שבעצם לא היה רוצה לאכול, אבל אוכל רק מחמת
 ציווי השי"ת, כזה אחד מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי.

ניצוצי הדף

זבחים ב' ע"א

מתחילין במסגרת דף היומי מסכת זבחים יבוא טהורים ויתעסקו בטהרה בקרבנות

לכם את השנים אשר אכל הארבה' (יואל ב:כה) וכו' וזה שאנו אומרים "כי את מוסף יום השבת הזה והחג הזה נקריב בבנין ביהמ"ק במהרה בימינו אמן", עכ"ד.

כתב הסדר היום, וידוע הוא שתפלת מוסף היא במקום קרבן, ולכן ראוי לכוין בה על זה הענין שתהי' חשובה תפלתנו במקום קרבן לכפר על כל ישראל אחינו וכו' ולכוין בתפלתו שתהי' רצויה לפניו יתברך כאותו קרבן המוטל עלינו להקריב. ובס' אוצר הידיעות מוסף שבת הביא בשם הדברי יחזקאל דמאחר ד'ונשלמה פרים שפתינו" (הושע יד:ג), אז אומרים 'ואת מוסף יום השבת הזה נעשה ונקריב לפניך', דהיינו ע"י האמירה.

ובני חביבי הרה"ג ר' יקותיאל יהודה משה שליט"א אמר לי, ומצאתיו בספר אמרי פינחס בשם הדברי יחזקאל שמפרש "צו את בניי ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחוח תשמרו להקריב לי במועדו" (במדבר כח:ב). יש לפרש דבקרא מרומז הא דאמרי' (מנחות קי). כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, דהלימוד נחשב כאילו הקריב קרבן עפ"י מאמר הכתוב "לכו לחמו בלחמי" (משלי ט:ה), וקאי על התורה כמו שאחז"ל (חגיגה יד). דלחם רמז לתורה.

וזהו שאה"כ "את קרבני לחמי לאשי", כלומר דהלחם היינו התורה, נחשב כקרבן אשה ריח ניחוח. אולם עכ"ז "תשמרו

העוסק בתורה עולה וחטאת וכו' כ' כאלו הקריב אי זהו הקרבה ממש

בספר בני יששכר (ר"ח מאמר ב' אות ג') ליישב מנהגנו לומר 'ואת מוסף יום השבת הזה', ע"פ דברי הרמ"ע מפאנו בספרו עשרה מאמרות שלעתיד לבוא ב"ב נצטרך להקריב כל הקרבנות שהחסרנו במשך כל ימי הגלות. והיינו כשיגיע ר"ח ניסן נצטרך להקריב כל קרבנות המוספין של כל ראשי חדשים של ניסן במשך ימי הגלות, וכן בכל שבת נצטרך להקריב בכל פרשה את כל הקרבנות של אותה פרשה. ולפ"ז מדויק היטב תיבת 'הזה', שבאמת נעשה ונקריב קרבן היום הזה ממש, ע"כ תו"ד.

ובם' סוכת דוד (פ' בהעלותך) הקשה לפ"ז למה ביו"ט ור"ח לא אמרינן כן. גם לשי' הגרש"ק בחכמת שלמה (או"ח סי' קל"ב אות ב') אינו אמירתנו כקרבן אלא כמסירה לכהן, שיקריב עיי"ש. אמנם בפשטות לפי מה שהבאנו לעיל ס"ל להפוסקים הנ"ל דהוה כקרבן ממש.

ובתפארת שלמה (מועדים עניני שבת ד' כ"ח ד"ה ואת מוסף וכו') לעתיד נשלים ונקריב את כל הקרבנות של חובה שחסרנו מהם בזמן הגלות, הנה אז נקריב כל התמידין והמוספין שהיינו מחוייבים בהם כל ימי הגלות, וכן כל קרבנות היחיד של חובה וכמש"כ ר' ישמעאל (שבת יב:) לכשיבנה ביהמ"ק אביא חטאת שמינה, וכמ"ש הכתוב 'ושילמתי

שלא יהי מחשבת פיגול באמידה

בגמ' (כתובות קה:) רב ענן אייתי ליה ההוא גברא כנתא דגילדני דבי גילי [סל של מין דגים קטנים]. אמר לי מאי עבידיך א"ל דינא אית לי כו'. בחת"ס (דברים ע"ב ב' ד"ה לא תזבח) ומ"מ הפציר האיש שיקבל כדי שיהי' כמביא ביכורים, וקיבל ושלחו לדון לפני ר"נ, וסבר ר"נ שהוא קרובו של רב ענן, ועי"ז נסתתמו טענת בע"ד שלו. ונענש רב ענן שנסתלק ממנו אלי' הנביא.

והנה זה המכשול בא לרב ענן על שאכל הביכורים שחשב עליהם ההוא גברא לתתם לרב ענן כמו שוחד, אע"פ שלא נתקיימה מחשבתו, כי רב ענן לא דן אותו, ואכלם בתורת ביכורים, מ"מ נפסלו במחשבה כמפגל בקדשים. והנה לאו דוקא פירות הם ביכורים, אלא הממלא גרונו של ת"ח יין הוי כמנסך יין ע"ג מזבח (יומא עא.). והמאכילו כאילו מקריב קרבן. אבל מ"מ יהי' רק לשמה ולא יהי' שום פיגול מחשבת שוחד בדורון ההוא.

עמידה בלימוד קדשים

ועיין בשו"ע או"ח (סי' קל"ב סע' ב') לגבי אמירת קטורת שהרמ"א מביא שם, ויש שכתבו ליזהר לומר פיטום הקטורת מתוך הכתב ולא בעל פה, משום שהאמירה במקום הקטורת, וחיישינן שמא ידלג אחד מסממנים, ואמרינן שהוא חייב מיתה אם חסר אחת מסממניה. ולכן נהגו שלא לאומרו בחול, שממהרין למלאכתן וחיישינן שמא ידלג'.

אמנם המשנה ברורה מביא בשם המגן אברהם, שהמדקדקין נהגו לאומרו בכל יום. וכן נחלקו אי צריך לעמוד באמירת הקרבנות. וציין המ"ב לסימן מ"ח ששם בזה מחלוקת. וסיים הפמ"ג שפרשת התמיד

להקריב לי במועדו", מלשון "ואביו שמר את הדבר" (בראשית לז:יא), שתמתינו ותצפו ליום שבו נוכל להקריב ממש קרבנות במועדם וזמנם. עכ"פ נחלקו גדולי עולם אם אמירה הוה הקרבת קרבן ממש, או שעוד יצטרכו להקריב כל הקרבנות.

תלה אם אמידה לגבוה כמסירתו להדיוט

ומתחילה עליה ברעיוני דאולי יהי' תלה אם אמירתו הוה כהקרבה. כעין זה מצינו אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט (נדרים כט: ועומ"ק), וכמ"ש הפוסקים דכל היכי דהוה בי גזא דרחמנא איתא נפ"י בחברותא: שבכל מקום שהקרבן נמצא בו, כאילו הוא נמצא ברשות גבוהה. אבל הגאון רבי בצלאל אשכנזי כתב, דאינו רק אמירה של דיבור ולהכי שייך שאלה על הנדר. אבל כאשר נמסר ליד גזבר אז היא אמירה עם מעשה, אז לא שייך לשאול על זה. וכעין זה יש מחלוקת הר"ן והרשב"א במס' קידושין. והכ"נ יש הקרבה עם מעשה והקרבה בדיבור ובה יהי' תלויה. וא"א לי כעת להאריך בזה, ותן לחכם ויחכם.

נשאמוז בכל הכוונות או נחשב בקרבן ממש

אמנם עפ"מ שכ' הישמח משה (ריש פ' אמור) פירוש על הפיוט של שחרית לר"ה חיכם חניטיו לתקוע בזה חודש החכים ה' את צאצאיו לתקוע זה החודש וכו' עיי"ש. דאמירה הקרבנות דוקא בכוונה גדולה וחשק אז נתרצה כקרבן ממש. אבל אי לאו הכי אינו לרצון כקרבן ממש, עיי"ש. א"כ יש לומר דמי שאמרו כדבעי, א"כ בודאי הוה לי' כהקריב קרבן. ובודאי בכל הדורות יש צדיקים גדולים המכוונים והוה לי' כמקריבי קרבן מוסף שבת וכיו"ב לכל כלל ישראל כדבעי, ולא יצטרכו להקריב אח"כ. אבל אם אין מי שיקריב בשבת כזו, יצטרכו להשלים אח"כ.

(שם) ובשל"ה הקדוש ובס' מאור עינים (פ') חיי שרה) ובישמח משה (פ' כי תצא), וכמו שעשה הרמ"ק בספרו תומר דבורה על ענין זה ועוד, ואין עת האסוף פה.

אמנם ההפלא"ה בפנים יפות (פ' תשא) כתב, שיש מפרשים שא"צ לזה. ומה שאמר 'עשו' היינו יקראו כמו פיהם בעטיפה י"ג מדות של רחמים, והקב"ה מוחל להם. וזה שיסדר לומר בסדר הסליחות 'אל הורית לנו לומר' שלש עשרה', שהרי נסתר דברי האומרים 'יעשו לפני', שיעשו ממש כסדר הזה וללכת בדרכיו ממדה הראשונה שהוא אל, שאי אפשר לאדם לעשות מדת אל ממש. וזה שאומרים אל הורית לנו לומר' שלש עשרה, שמדת אל מורה לנו כי מה שאמר השי"ת אם יעשו בני כסדר הזה, היינו באמירה לבד ולא בעשיה, עכ"ד ובבני יששכר מאמר ברית כרותה.

אך כתב באגרא דכלה (פ' ויחי) עה"פ "ושמעו אל ישראל אביכם" (בראשית מט:ב). ובמדרש (בר"צ ח"ג) רבי פנחס אמר, 'שמעו אל' - הוא ישראל אביכם. הכוונה כי יעקב ברצותו להדריך את בניו להלך בדרכיו ית"ש, אמר שמן החיוב עליהם דוקא כפירוש 'יעשו לפני' ממש. ואמר הרי גם ממדה הראשונה אין ראיה, דהרי ישראל אביכם נקרא 'אל' (מגילה יח.) כמו שנאמר "ויקרא לו אל" (בראשית לג:כ), עכ"ד.

ועיין בקדושת יו"ט עה"פ הנ"ל ובתהלה לדוד (סקאליע). ועיין בספר שמנה לחמו (חג הסוכות פ"ב) כתב, דדבר זה אי אמרינן 'אל ישראל אביכם' או 'אל ישראל אביכם' תלוי אי אמרינן יש אם למקרא או יש אם למסורת. דאי יש אם למסורת אמרינן 'אל ישראל אביכם' - בחינת אל עי"ש, ועיין בס' עצי חיים (פ' עקב דברים י'). והכ"נ יש לומר דהא

כשאומרים בציבור יעמוד, אפשר שהאינא שלא אומרים בציבור א"צ לעמוד.

בערוך השולחן (שם אות כ"ו) שכהן האומר פ' הקרבנות לעמוד, דיש לו לחשוב שמא היה בבית המקדש והוא מקריב. והטעם שהקילו בעמידה הוא מהטעם שנזכר לגבי אמירה בלילה, שהקב"ה מחשיב את האמירה הקריבו במועדו וכהלכתו. וע"ע במו"ק (ס' מ"ח) שהקשה מי שלומד סדר קדשים צריך לעמוד.

ואולי דזה הכוונה בגמ' סוף סוטה, משמת רבן גמליאל בטלה כבוד התורה, דעד אז למדו בעמידה, ואח"כ ירדה חולשה לעולם והתחיל ללמוד בישיבה. ואולי דלמדו בעמידה דוקא במקומות שהוזכרו קרבנות, וזהו היתה כבוד התורה דהוה כאילו הקריב קרבן. וביתר שאת שהרי שאלו לתורה על מי שחטא, והוא נתנה העצה יביא קרבן ויתכפר וא"כ ע"י התורה מקיים הקרבן, והיה העמידה כאילו הקריב הקרבן.

אם אמרת י"ג מדות בעי עשיה או די באמירה

ולענ"ד להוסיף על דבריו הקדושים במחלוקת הידוע אם אמירת י"ג מידות של רחמים שהבטיח בוראנו שיכפר בעדינו - אם האמירה לחוד מספיק או דבעי להיות עשייה ממש. וכדברי הגמ' (ר"ה יז:) כל זמן שישראל חוטאין, יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם.

ובתב באלשיך הקדוש (פ' שלח), שמעתי בשם ספר לבנת הספיר שדקדק באומרו 'יעשו לפני' ולא אמר 'אמרו לפני', כי מה שנדר הוא יתברך שאינם חוזרות ריקם הוא בעשותינו אנחנו המדות ההם - מה הוא אל עושה חסד ורחום וחונן, כן אנחנו, וכן על דרך זה בשאר. אך באמירה ובלי מעשה לא יהיה כן, עכ"ד. וכן היא בספר צרור המור

שעשועי אז אבדתי בעניי" (תהלים קיט:סב) שאין לו להביא. וז"א "צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה" - לאמ"ר דייקא, ר"ל שיאמר פרשת הקרבן והוי ממש כאילו הקריב עולה, ואין צו אלא זירוזו שילמוד. אך קשה, בשלמא לדורות ניחא דכיון שאין ביהמ"ק מה יעשה. אבל בזמן שבית המקדש קיים והוא עני מאן לימא לן. לזה בא כמתרץ, וביותר צריך לזרוז במקום שיש חסרון כיס, שאין לו מה להביא מוכרח הוא ללמוד פ' עולה, ודוק.

למה כתב ר' ישמעאל

כשיצוה ביהמ"ק אביא חטאת שמעה

ובשם הגאון מו"ה נר"ו הביא שם ראי' אלימתא מגמ' (שבת יב:) דלא יתכן זה, דא"כ במעשה ברבי ישמעאל בן אלישע דקרא והטה, למה ה' צריך לכתוב על פנקסו 'אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת לכשיבנה ביהמ"ק אביא חטאת שמינה'. ואם סגי בקריאה לחוד, למה לא קרא? אלא מכאן ראי' דאף בזמן שביהמ"ק חרב לא מועיל הקריאה. אמנם לדברי הישמח משה צריך להיות הקריאה עם כל הכוונות, וא"כ חשש רבי ישמעאל [וכמו שאמרו שעשה עצמו כהדיוט על דברי תורה] שחסר לו מזה, וממילא כתב על פנקסו.

ובשם ספר קול יהודה כתב במעשה דר' ישמעאל בן אלישע דלא יועיל לעסוק בתורת חטאת, מפני דחלק הכהנים לא יכופר בקריאת הפרשה. אבל הקשה עליו הגאון מהר"מ דר' ישמעאל בן אלישע כהן ה', וכזה המקריב קרבן שלו עבודתו ועורו שלו, עיי"ש.

הלשון חטאת שמע"ה

ובתב בשם ראש דוד דדחה הראי' דמצוה מן המובחר להקריב מבכורות צאנו

בהא תליא, וכדמשמע בגמ' שהם במקום הקרבנות, די"ג מדת של רחמים הם במקום שאין קרבנות.

ועיין ברבינו בחיי (ויקרא א:ט) שכתב שכל מיני קרבנות הם י"ג כמספר י"ג מדות של רחמים - חמש מהם באים מהקמח, והם מנחת סולת, מנחת מרחשת, מחבת חלות רקיקין, וכולם נקראים קרבן. השמונה מהם הם בעלי חיים, והם עולה, חטאת, אשם, תודה, שלמים, בכור, מעשר, פסח.

כל העוסק בתורת עולה אם נפטר מהקרבן אח"כ

ואולי יש לחלק במי שעוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, נחלקו חכמי העולם אי הוה קרבן ממש. ועד"ז הקשו מגמ' בכמה מקומות. וכתב בספר מטעמי יעקב (פ' ויקרא). עיין שו"ת לב חיים להגאון ר' חיים פלאג'י זצ"ל (או"ח ס' כ"ט) דמסיק דהגם דכל הלומד פרשת עולה הוי כאילו הקריב קרבן עולה, אבל אחד דעבר עבירה עכשיו ולמד הפרשה, ואח"כ נבנה הבית המקדש בימיו, לא מיפטר מלהביא קרבן ממש בזה דלמד לפני כן. וכ"כ שו"ת חקרי לב (או"ח ס' ב') והביא שם דבר פלא, דמבואר בספר מקראי קדש (דס"ח ע"א) דלפי רבא, אף בזמן המקדש יכול לקרוא בתורת חטאת ואשם ומיפטר בזה.

וראי' בס' אהבת עולם לפרש "צו את אהרן וגו'" (ויקרא ו:ב), פירש"י ז"ל אין צו אלא זירוז מיד ולדורות, אמר ר"ש וביותר צריך הכתוב לזרוז במקום שיש חסרון כיס. ויובן עפ"מ דאיתא בזמן שביהמ"ק קיים אדם מביא קרבן, אבל מי שאין לו אפילו עשירית האיפה, וכמ"ש רז"ל בגברא ערטילאה דלית ליה ולא מידי, מוכרח ג"כ לימר שיקרא בתורת העולה ויתכפר לו.

ולזה כוון דוד המלך ע"ה "לולי תורתך

כחטאת עולה רק במקום זריקת הדם, אבל לא במקום אכילת בשר, ואין היה"ר עולה במקום כל הקרבן של החטאת. משא"כ היה"ר של העולה שהיא כולה כליל הוא העולה במקום כל הקרבן, לכן היה"ר של עולה קודם ע"ש. וא"כ יועיל עצה הגונה זה ג"כ לריב"ז.

ולא אמנע מלהביא דברי הבנין שלמה (וילנא, הל' ברכות השחר סי' א') שהאריך בדברי הדעת הקדושים, דאפי' לגבי חטאת אין האכילה מעכב, דהרי אם נאבד הבשר כשר הקרבן, עיי"ש באריכות דבריו הנעימים והנפלאים.

משנה הלכות: מחלוקת אם גם על פרה אדמץ כן

בש"ת משנה הלכות (ח"י סי' רפ"ג) עוד נראה לפמ"ש שנסאלתי לפרש דעת התוס' דס"ל דקריאת פ' פרה הוא דאורייתא. וצריך טעם למה. ואמרת' לפ"מ שאמרו (פסחים ו.) ששלשים יום קודם החג שואלין ודורשין בהלכות החג. ועיין שו"ע (אורח סי' תכ"ט). וכתבו האחרונים דדוקא בזמן הבית הי' כן שצריכין להכן קרבנות וטהרה, אבל בזמננו די בשעה"ג (עיין מג"א שם). ומיהו המחבר הביא שואלים, ומשמע דגם בזמננו.

ואמרת' בס"ד לפ"מ שאמרו 'זאת תורת העולה' - כל העוסק בתורת עולה מעלה עליו כאלו הקריב עולה. ובמדרש, אמר אברהם להקב"ה מה יהי' אם בני יחטאו. ואמר לו הקב"ה יביאו קרבנות ואכפר. וא"ל תינח בזמן הבית, לאחר החורבן מה יהי'. וא"ל, יקראו לפני הקרבנות, ומעלה עליו הכתוב כאילו הקריב קרבנות. ועיין רש"י (ב"מ יד:) וקדשים נמי נוהג בזמן הזה.

ולפ"ז למנהגינו שנוהגין לקרות ק"פ ע"פ אחר חצות, לקיים 'ונשלמה פרים שפתינו', אלא דצריך לטהר לקרבן. ועיין נוב"י אי הא

ומחלביהן. ומדויק בזה הלשון שאמר 'יביא חטאת שמנה', ע"כ. ואנחנו בעזה"י הארכנו בזה בא' מהשיעורים עפ"י דברי הפוסקים אם מותר לעשות קרבן פעמיים בכדי שיהי' יותר מהודר משום "זה א"ל ו'אנוהו". דאיתא (מנחות סד.) אמר רבה, היו לפניו שתי חטאות - אחת שמינה ואחת כחושה, שחט וכו', כחושה ואח"כ שמינה - פטור, ולא עוד, אלא שאומרים לו: הבא שמינה לכתחילה ושחוט, ע"ש. וכן פסק הרמב"ם (פ"ב מהל' שגגות) הרי בכדי לקיים מובחר נדריך צריך להקריב השמינה. ועיין ברכ"י (סי' ער"ב סק"א) ובביה"ל שם.

אם אכילת הקרבן מעכב

וי"ש להביא כאן מש"כ בליקוטי יהודה (פ' תזריע עמ' ק"ד) בשם כ"ק אדמו"ר בעל האמרי אמת זצ"ל מגור, שאמר בשם ספר א' בהא דאיתא בגמ' כאן דר"י כתב על פנקסו כשיבנה ביהמ"ק אביא חטאת שמינה. ולכאורה למה הוצרך לך, הרי אמרינן דהעוסק וכו' כאילו הקריב. רק דהאכילה דכהנים אוכלים הרי היא חלק מהכפרה, וא"כ אמר שכאשר יבנה ביהמ"ק יביא חטאת שמינה כדי למלא החלק של אכילת הכהנים, עכ"ד שם ודפח"ח. ובספר דף על דף שם הרחיב בזה, וכן בריש מס' זבחים. והוסיף דבירושלמי (פ"א דשבת ה"ב) אי' דמעשה דר"י הנ"ל בלא התיבה 'שמינה', אלא 'חטאת' לבד.

אמנם יש להעיר ע"ז מה שהביא השערי תשובה (אורח סי' א') בשם הספר דעת קדושים כתב לתרץ דחטאת, מלבד הכפרה בדם איכא נמי אכילת בשר, שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים. ואמרו חז"ל בזמן שביהמ"ק קיים מוזב מכפר, עכשיו שולחנו של אדם מכפר עליו. ופרש"י שאוכלים על שולחנו עניים מהוגנים. ואין היה"ר שאומר

עליו הכתוב כאילו טיהר עצמו, ואין לך רשות להרהר אחריה, דכך היא גזירת הכתוב.

ומיושב סברת התוס' דס"ל שהוא דאורייתא והבן, ומיהו שאר פוסקים י"ל דס"ל דלטהרה אינו מועיל. ועיין חת"ס עה"ת (פ' חקת, מכת"י ירושלים שנת תקי"ף) דהגם בכל קרבנות מצוה לעסוק מטעם כאילו הקריב, ומיהו במי חטאת לא מהני, וצ"ל לשיטתו ז"ל דס"ל דלא כתוס' והבן, עכד"ק. ולפ"מ שכתבנו אם אכילת הקרבן מעכבא אולי דזה תלוי בזה, דאי אכילת הכהנים מעכבים הכ"נ הטהרה בפועל מעכב, אבל אי אכילת הכהנים אינו מעכב והוה כאילו אכלו, הכ"נ הטהרה יהי כן.

דחייב אדם לטהר עצמו ברגל נוהג בזמן הזה. ולפ"מ שכתבתי נראה בס"ד לומר דהעושה כל מה שבידו לטהר עצמו, ורק שחסר לו אפר פרה נמי, אם קורא בתורה סדר מעשה הפרה והזאת שלישי ושביעי נמי מעלה עליו הכתוב כאילו עשה. ולכן קודם ניסן שלשים יום קודם החג קורין פ' פרה לקיים 'ונשלמה פרים שפתינו' ויטהר אותנו מגזירת הכתוב.

וז"ש 'זאת חקת התורה', זה שאומות העולם והשטן מונין את ישראל. דאילו אמר 'זאת חוקת הפרה' הי' מובן, אבל אמר 'זאת חקת התורה', כלומר דכל העוסק בתורת פרה כתורת העולה, מה טעם יש בה. וע"ז משיבין חקה היא גזירה היא מלפני, שמעלה

מערכת המשנה

ליקוטים קצרים מתוך שו"ת משנה הלכות ושאר ספרי רבינו הקדוש זי"ע
נערך ע"י הרב מרדכי צבי גינזבורג | אין ללמוד מכאן הלכה למעשה

במסגרת דף היומי

זבחים י"ג ע"א

על הדברי מלכאל וז"ל, ולענ"ד ה' נראה כי גם ביש בית הכנסת סמוך לו, והוא מקיף והולך לשם בדרך ארוכה, אם שאינו מקבל שכר פסיעות עבור כל הדרך שהקיף, עם כל זה מקבל שכר פסיעות עכ"פ עבור חלק מאותו דרך שנתוסף לו ע"י עיקופו.

וכגון שיש ביהכנ"ס סמוך לביתו במאה אמה, והוא הולך דרך מעוקף עד שמתרחק מביהכנ"ס עד כמאתיים אמה, ומשם ואילך הוא הולך ישר לביהכנ"ס, דנהי שאין לו שכר פסיעות עבור הדרך שהלך בעיקוף והתרחק מביהכנ"ס, הרי אותו הילוך לא הוה כלל כדי להגיע לביהכנ"ס, שהרי אדרבה ע"י אותו הילוך הוא התרחק מביהכנ"ס יותר ויותר, מ"מ עבור המאתים אמה שהוא הולך ומתקרב ע"י לביהכנ"ס יש לו שכר פסיעות דכיון שסוף סוף הוא נמצא עתה רחוק מביהכנ"ס מאתים אמה, ואי אפשר לו להגיע לביהכנ"ס מבלי שילך אותן מאתים אמה, שפיר יש לו שכר פסיעות עבור הילוך זה של מאתים אמה וכו'.

ראיה לדבר מסוגיין שהמהלך במקום שהוא צריך להלך מחשבה פוסלת במקום שאינו צריך, אין מחשבה פוסלת. כיצד, קיבלו בחוץ והכניסו לפנים, זה הילוך שצריך להלך. קבלו בפנים והוציאו לחוץ, זהו הילוך שאין צריך לילך. חזר והכניסו לפנים, הילוך שצריך להלך, וממילא מחשבת פסול פוסל.

הרי מפורש ככל מה שכתבתי, דמה

מבואר במשנה שהזבח נפסל במחשבת פסול באחד מארבעה דברים, בשחיטה ובקיבול ובהילוך ובזריקה. ר' אליעזר אומר, המהלך במקום שהוא צריך להלך מחשבה פוסלת במקום שאינו צריך להלך אין מחשבה פוסלת.

ובגמ' (טו) מבואר, המהלך במקום שצריך להלך מחשבה פוסלת. כיצד, קבלו בחוץ והכניסו לפנים זהו הילוך שצריך להלך קבלו בפנים והוציאו לחוץ זהו הילוך שאינו צריך לילך חזר והכניסו הילוך שצריך להלך הוא.

הנה בגמ' סוטה (כב.) איתא דר' יוחנן למד שכר פסיעות מאלמנה, דהיא אלמנה דהואי בי כנישתא בשיבבותה כל יומא הות אתיא ומצלא בי מדרשיה דר' יוחנן, אמר לה בתי לא בית הכנסת בשיבבותך, אמרה ליה רבי ולא שכר פסיעות יש לי.

ובשו"ת דברי מלכאל (ח"ה סי' י"ט ד"ה ובגוף) כתב דגוף סברת שכר פסיעות צריך ביאור, דהא עיקר המצוה הוא שיתפלל בביהכנ"ס. וא"כ כיון שיש לו ביהכנ"ס סמוך אין אפשר לומר שיקבל שכר בעד מה שהולך לביהכנ"ס רחוק, ואטו אם ישלח שליח למקום קרוב והשליח יקיף וילך לשם בדרך רחוקה, וכי יעלה על הדעת שיוכל לדרוש ממשלחו שכר בעד הדרך הרחוקה שהלך, עי"ש.

והנה בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' כ') כתב

המפרשים דהא דאמרו שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, היינו דוקא במצוה חיוביות, אבל מצוה שאדם מביא עצמו לידי כך ברצונו הטוב, במצוות כאלו שכר מצוה בהאי עלמא] שהי' לה ביהכנ"ס סמוך לביתה שהיתה יכולה להתפלל שמה, ומ"מ הלכה לביהכנ"ס הרחוקה - מזה למד ר' יוחנן שכר בהאי עלמא.

וממילא בנידון שהתרחק מביהכנ"ס ועי"ז יש לו מאתים אמות, ואי אפשר לו להגיע לביהכנ"ס מבלי שילך אותן מאתים אמות, ליכא בזה שכר פסיעות דמוכרח לילך להתפלל בבית הכנסת, ושכר פסיעות ליכא אך ורק במקום שיכול לקיים המצוה בלי הפסיעות.

שהוציאו לחוץ, דהיינו להלן מן המזבח הוי הילוך שא"צ להלך ואין מחשבה פוסלת בו, ואפילו הכי כשחוזר ומכניסו אח"כ הילוך שצריך להלך הוא ומחשבה פוסלת. וכן גם בנד"ד, מזה שהתרחק הילוך שאינו צריך הוא ואינו מקבל עליו שכר. אבל ההילוך משם ועד לביהכנ"ס הכל הילוך לצורך הוא, ומקבל שכר על כולו.

ורבינו בשו"ת משנה הלכות (ח"ה סי' כ"ד) כתב דהא דמבואר שר' יוחנן למד שכר פסיעות מההיא אלמנה, פי' שכר בהאי עלמא [דהלוא אמרו שאין לעבוד ע"מ לקבל פרס, ועוד אמרו שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, וקיבול שכר משמע לקבל בעולם הזה ומה שנראה, דהנה כתבו

ומי שילמוד במשנה הלכות
אי"ה אם יהי' לי זכות בעוה"ב
אשתדל להתפלל בעדו

אהקבאת שו"ת אש"ה אהב' תשס"ז

הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי יהודה אריה לייב משפאלע זי"ע

דער שפאלער זיידע

ו' תשרי תקע"ב

רבינו יהודה אריה לייב נולד בשנת תפ"ה (1725 למס') בעיר אומן (Uman', Ukraine) שבפלך קיוב (Kiev) [מרחק של 135 מייל], לאביו רבי ברוך גירונדי זצ"ל מצאצאי המהר"ל, ולאמו מרת רחל ע"ה.

על לידתו מסופר: אבי רבינו רבי ברוך היה מכניס אורחים גדול. הוא הקצה בית גדול באחוזתו במיוחד לשם כך, בו היו חדרים רבים, פעם הגיע אליו הבעש"ט ז"ע עור טרם שנתפרסם, ורבי ברוך הכניסו אל חדרו. באמצע הלילה התעורר רבי ברוך מאור גדול שזרח לחלונו. הוא קם ממיטתו, ניגש אל החלון וגילה שאור גדול נורא בוקע מחדרי העניים שבחצרו. חשש שמא חלילה שריפה היא זו, מיד התלבש ויצא בחפזו לברר הדבר.

משהתקרב לבית העניים, הבחין בחדר שבו זהר האור הנפלא. הוא ניגש בלאט אל הדלת, ושמוע מתוך החדר קולות נהי ובכי תמרורים. מורב פחד לא יכול היה להניע שום אבר, ונותר עומד המום במקומו. לאחר שנרגע מעט התחזק בכל כוחותיו, והציץ דרך חור המנעול. מוחזה מרטיט נגלה לפניו, העני [הבעש"ט] ישב על הארץ בישיבתו וביכה את חורבן הבית בחיל וברעדה גדולה. כפיו היו נשואות כלפי מעלה, פניו מזהירים כזהר הרקיע, ודמעות זורמות מעיניו ללא הפוגה.

לצידו של העני השואג ומבכה את גלות השכינה, הבחין רבי ברוך באדם נוסף, איש גבה קומה, לבוש לבנים, בעל זקן לבן ארוך היורד על פי מידותיו, ופניו מפיקים הוד והדר. אימה גדולה פחד נורא נפל על רבי ברוך בשל המראה שנגלה לעיניו, כוחותיו לא עמדו לו, והוא נפל מעולף לפני הפתח. קול חבטת גופו בקרקע הגיעה לאוזני הבעש"ט הק'. הוא פתח את דלת חדרו, ומצא את בעל הבית שרוע מחוסר הכרה על הרצפה. מיד השיב הבעש"ט את רוחו, ונטלו לחדרו כדי שינוח מעט ויחזור לאיתנו. אט אט חזר אל רבי ברוך כח דיבורו, הוא פנה אל הבעש"ט וביקש ממנו מחילה על שלא כיבדו כראוי.

אמר לו הבעש"ט: "עמוד על רגליך", ובירך את רבי ברוך בבן זכר שיאיר את העולם בקדושתו. ורבי ברוך פנה לאורחו בהכנעה גדולה, ובאימה יתירה ואמור: "מחול נא אדוני על שארהיב עוז בנפשי לשאול שאלה אחת את כבוד מעלתו, ואל יחר אף אדוני עלי בשל כך". השיבו הבעש"ט: "שאל בני, שאל". "חשקה נפשי מאד לדעת, מי הוא הזקן הזה עוטה הלבן, אשר שהה עמו בחדר?" ענהו הבעש"ט: "כיון שזכית לראותו, אגלה לך סוד ענינו הזקן הזה - הוא נשמת הצדיק הגדול רבי יהודה ליווא - המהר"ל מפראג, אשר יחוסך משורשו ומגזעו. נשמתו עומדת לחזור לעלמא הדין לתקן תיקונים גדולים ונוראים. אתה זכית שנשמה קדושה זאת תתגלגל בבן אשר תוליד. כל הנשמות הגדולות הנשלחות לעולם הזה מתאוות במיוחד להתגלגל באנשים שהם מגזעיהן ושורשיהן. כיון שאתה צאצאו של המהר"ל מפראג, זכית בנשמתו הטהורה. אי לכך תקרא את שמו של הבן שיוולד לך לייב".

הוסיף הבעש"ט עוד: "אני בטוח שאראה את בנך אשר תוליד, אבוא להשתתף בבריתו ואברך את התינוק באותו מעמד". לא יכול עוד רבי ברוך להתאפק, ודמעות גיל ניקו בעיניו: בן זכר עדיין לא היה לו, ובו חפץ עד מאד.

פנה רבי ברוך לבעש"ט בשלישית: "אדוני הצדיק, ברצוני להרהיב עוז בנפשי, ולשאול שאלה נוספת, אל יחר אף אדוני עלי, כי מאוד חשקה נפשי לדעת, מה שמכם, ואיה מקום משכנכם. ונפשי בבקשתי שימלא רצוני, שלא תחיו עוד חיי צער ודחקות, אלא כל מחסורכם יהיה עלי". ענהו הבעש"ט: "אל תשאל לשמי, ואל תבקש לדעת מקום משכני, כי עוד לא הגיעה שעת להתפרסם בעולם. ודע לך, גם בנך זה לא יתפרסם מיד בעולם, צער וחיי עוני יהיו מנת חלקו, רק אח"כ תזרח צדקתו ותזוהר כחמה. אל תשאל אותי מאומה, ואל תגלה לאיש כל ימי חיך את אשר ראית ואת אשר דיברנו. ועוד אל תכבדני בנוכחות אנשים אחרים, נהג בי כבשאר העניים והאביונים השווים בביתך".

השיחה הסתיימה. למחרת בבוקר נסע משם הבעש"ט. מאורעות הלילה לא נודעו לאיש, רק רבי ברוך רשם בספר זכרונותיו את פרטי המאורע לזכרון עולם.

ברכת הבעש"ט התקיימה, ובן נולד לרבי ברוך. השמחה שררה במעונם בראותם שזכו מאת ה' לבן זכר. ההכנות להכנסתו של הילד בבריתו של אברהם אבינו ע"ה החלו. רבי ברוך צוה להכריז בכל הכפרים: שמבקש הוא את כל העניים לבוא ולהשתתף בשמחתו. שלוחיו לא פסחו אף על הכפר המבודד והזעיר ביותר. השמועה התפשטה במהירות, ועניים רבים התקבצו ובאו מכל הסביבה לביתו. והיה ביום השמיני, ומאות המוזמנים הופיעו. אולם בפניו של בעל הבית ניכרה דאגת מה.

רגעים מספר לפני שהחל הקהל בתפילת שחרית, ראה רבי ברוך את העני [הבעש"ט] עומד בפתח. מיד רץ לקראתו, וברכו לשלום בשמחה רבה. אולם הבעש"ט רמז לו בחשאי: "השמור לך מאד, אל תדבר עמי, ואל תחלוק לי כאן שום כבוד, אלא התייחס אלי כלשאר העניים והאביונים". נזכר רבי ברוך בהבטחתו, מאז שם מחסום לפיו, ולא הראה עוד שום סימני קירבה לעני הזה. בתום תפילת השחרית נערכה ברית המילה, ונקרא שמו של הילד בישראל 'אריה לייב'.

בימים ההם נהגו שבחזור הקוואטער לבית היולדת עם הילד אחרי הברית, הלך אחריו בעל הברית, ולאורך הדרך היו הקרואים מניחים ידיהם על ראש התינוק ומברכים את הרך הנימול ואת אביו. כיון שידע רבי ברוך שהצדיק הנסתר שברכו בן זה נמצא בין העניים, צוה על הקוואטער לעבור גם ביניהם בתקוה שיזכה הילד להתברך מפיו. וכך הוה, כאשר עצר הקוואטער לפני הבעש"ט, הניח הצדיק את ידיו הקדושות על ראש הילד, ואמר בקול רם ובשמחה רבה: "הנה אנכי עם הארץ, אני יודע לברך ברכות בלשון הקודש, אולם זוכר אני שבהיותי נער למד עמי אבי את הפסוק בחומש בראשית (כד:א) 'ואברהם זקן', 'אב' - הוא פאטער, 'זקן' - הוא זיידע. וכך הוא פירושו של מקרא זה: 'ואברהם זקן' - אברהם אבינו איז געווארן אונזער זיידע. אני מברך את הילד הרך הנימול שיזכה להיות זיידע לכל ישראל, כשם שאברהם אבינו ע"ה היה הסבא של כל ישראל.

ימי נעוריו

בהיותו ילד זכה רבינו להיות אצל הבעש"ט שברכו והניח את ידו הקדושה על ראש הילד ולבן. "מאז" אמר רבינו, "הרגשתי פתיחת המוח בלימוד התורה ותשוקת הלב בעבודת הבורא ובאהבת ישראל".

בבחרותו למד רבינו אצל הרה"ק רבי פנחס מקארין זי"ע. בשיבתו של הרה"ק מקורין נקרא רבינו בפי כל: 'דער גרויסער בחור'. והיה ידוע כבר אז בתפילתו מלאת הכונה והיראה. הבחורים האמינו שתפילתו זו בוקעת רקיעים. פעם אחת חלתה בתו הקטנה של הרה"ק רבי פנחס מקארין, מורת שרה רחל שיינדיל בקדחת ר"ל. משנכנסה לאביה הצדיק לבקש רחמים עליה שתתרפא, פקד שתלך ל'גרויסער בחור', ותאמר לו בשמו שיאמר פרק תהילים עבורה ותתרפא, וכך הווה.

כמו כן היה רבינו תלמידו של הרה"ק התולדות יעקב יוסף מפולנאה (Polonne, Ukraine) זי"ע.

פרק האיש מקדש

בהגיעו רבינו לגיל שמונה עשרה, כאשר התכונן לנסוע לבית אביו לחג הפסח, נכנס אל רבו הרה"ק מקארין ליטול ברכת פרידה. אמר לו הרה"ק מקארין: "נו לייבל, שטייט אין פרקי אבות (פ"ה מכ"א) בן שמונה עשרה לחופה, מעגסט שוין גייען פאר דיר, די קאנסט שוין אליין פירען א טיש". [ובכן לייבל, איתא בפרקי אבות בן שמונה עשרה לחופה, מותר לך ללכת ולהיות עצמאי, אתה יכול כבר לערוך שולחן לעצמך]. בירך אותו רבו, שלחו לבית אביו שידאג לזיווג הגון עבורו, ונפרד ממנו לשלום.

שמו הטוב של רבינו הגיע לאוזני השו"ב ממדידובקה (Medvedivka, Ukraine) זצ"ל, וחפץ לקחתו לחתן עבור בתו פסיה מירל. בהיותו עתיר נכסים, הבטיח להעניק לחתן קעסט שיהא סמוך על שולחנו כל ימי חייו, וכן נדוניה גדולה הי' מוכן להוסיף למען יבוצע השידוך.

אחר נישואיו ישב רבינו במדידובקה על התורה והעבודה. אנשי המקום רצו שרבינו יקבל עליו את תפקידו של השוחט במקום חותנו שהזדקן. הוא נסע אל רבו הרה"ק מקארין להתייעץ אתו בדבר, והוא אמר לו שישע אל הבעש"ט ולשאלו. הבעש"ט אמר לו: "נתתי לך את השם 'זידע' בברית, אתה באת לעולם לתקן נשמות ישראל, ולהכניס קדושה בליבות ישראל. עליך לעמול להיות זיידע לישראל ע"י שתשפיע עליהם חסדים מבחינת זקן מלא רחמים. דע, הרבה נשמות נדחות ומרוחקות מקדושה נמצאות בזה העולם, שהן משורש נשמתך, רק עליך מוטל לתקן, ואם אתה לא תתקן, לא יתקנו לעולם".

בשנת תקט"ו (1755 למס') יצא רבינו לגלות. באותו עת עסק הרבה בפדיון שבויים, וגם קירב הרבה נשמות לאביהם שבשמים. חלק מהגלות עשה יחד עם הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיז (Izyaslav, Ukraine) זי"ע, ועם החזן מזאסלוב (Volya-Kovel's'ka, Ukraine) זי"ע.

עינים צופיות למרחוק

אח"כ הגיע רבינו לעיר זלאטפולה (Zlatopol, Novomyrhorod, Ukraine), שם שימש כשמש בבית המדרש. ממשכרותו הדלה התפרנס בדוחק גדול.

מאותו תקופה מסופר: באחד מאותם הימים לא היה בבית הצדיק במה לשבור את הרעב. אחד הילדים סיפר כמשיח לפי תומו לשכנה אחת על המצב בבית. שמעה השכנה והזדעזעה, ולמרות שעדיין לא התפרסם, הכירוהו כולם כאדם קדוש וכיבדוהו. היא אספה את הילדים אל ביתה, כיבדה אותם באוכל מזין, ושילחה אותם חזרה לביתם. לאחר שיצאו את ביתה, פנתה השכנה לעבר האטליז בו עמד בעלה הקצב ומכר בשר, היא שחה לו את שגילתה, וביקשה ממנו לסייע לצדיק. הבעל השיבה: כי ידע על מצבו העגום של שכנם, אך הלה סירב לקבל מתת יד.

לפתע עלה רעיון במוחו, הוא יזמינם לסעודה, ויזכם באכילת מעדנים. שמחה רעיתו על הרעיון, חזרה לביתה והכינה סעודה כיד המלך. הקצב סגר את אטליוז, ופנה לבית שכנו הצדיק, הוא מצאו רכון על גמרתו שקוע כל כולו בתלמודו. "סלח לי כבודו, היום שמחה יש בביתי, אולי יכבדני ויבואו אלינו לסעודה". רבינו חשב מספר רגעים, ושאל: "אולי תאמר לי איזו שמחה לכם?" "זאת אספר לכם מאוחר יותר" השיב בעל האטליוז. ורבינו קיבל את הזמנתו, והגיע עם בני משפחתו לבית השכן, והסבו ליד השולחן הערוך בטוב טעם. בתום הסעודה שאל רבינו שוב את מארחו: "לשמחה מה זו עושה?" נענה לו הקצב בחיוך: "אצל היהודי צריכה להיות שמחה כל יום, שנאמר (תהלים קיח:ז) 'זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו' - משמח בכל יום".

הבין רבינו את כוונותיו הטובות, ואמר: "כיון שהחיתם את נפשותינו, תזכו לראות בחייכם אך שמחות". ונספר לכם סיפור מוזר שאירע לי. בהיותי פעם ביער גיליתי עץ מוזר, ניגשתי אליו וראיתי שיש בו מעין דלת, דרכה ניתן להכנס בקלות לתוך גזעו. רבינו תיאר את העץ לפרטיו, והוסיף כי יוכל לסייע לו פעם. הקצב לא הבין את פשר הדברים ושתק.

תקופה קצרה אחר כך נתגלה שמו של רבינו לתהילה כפועל ישועות בקרב הארץ. הקצב שמח כי תמך בו בעת דחק, והפך לתלמידו וחסידו המובהק.

חלפו כמה שנים, הקצב נהג לצאת מדי פעם לאחד הכפרים הסמוכים, וקנה שם בהמות מאחד הגויים. ביום חורף קר הגיע אל הכפר הסמוך ביותר, אך לאף אחד שם לא היתה בהמה למכירה. החליט הקצב לשים פעמיו אל הכפר הבא. בדרכו עבר ביער עבות. הנה לפתע שמע דהרת סוס, גוי גברתן וגרזן (axe) בידו. זעק אלי: "עצור! תן כספך והפרד מחייך". עיני היהודי חשכו, והוא כאילו סומר למקומו. הרוצח היה אחד מאותם גויים מהם ביקש לקנות סחורה. "אתן לך את כל רכושך, אך השאר לי את חיי במתנה" התחנן. אך הרוצח פרץ בצחוק שטני: "חושב אתה אותי לטיפש כה גדול שאשחרר אותך מידי, ותלך ותמסור אותי למלכות? לא ולא. אתה מידי כבר לא תנצל, הגיע סופך עלי אדמות".

היהודי נרעד למראה הגרזן הגדול, שיניו נקשו זו לזו, וכל בשרו נעשה חידודין חידודין. עיניו רצדו (flickered) בחוריהן וחפשו מנוס, אולי תגיע הישועה מכיוון לא צפוי. לפתע נזכר באותו עץ פלאי עליו סיפר לו רבינו טרם התגלותו. הוא הביט סביבו, ונוכח לתדהמתו כי עומד הוא ממש בקרבתו. הוא פנה אל הרוצח ואמר: "בקשה אחת לי אליך לפני מותי. אנחנו היהודים צריכים להתמודדות לפני המוות. תן לי כמה דקות, אגש לאחד העצים, ואשא תפילתי לבורא עולמים". הרוצח בתמימותו הסכים.

היהודי התרחק מעט ומיד עמד ליד העץ, כהרף עין פתח את הדלת ונכנס למעבה הגזע. הגוי עוד לא הספיק להסתובב, והיהודי איננו. שעות רבות בילו הרוצח והיהודי במתח (tension) רב. הרוצח חיפש בכל רחבי היער את טרפו, אך לשוא. לאחר כמה שעות פתח היהודי את הדלת ויצא לדרכו. הוא ידע כי את חייו קיבל במתנה בזכות אותה צדקה שנתן בשעתו לשכנו הצדיק, אשר כבר אז ידע את שיתרחש בעתיד.

ההתגלות

על התגלותו מסופר: לרבינו גילו מן השמים שהגיעה שעתו להתגלות ולהנהיג עדה בישראל. הוא

ביקש את אחד ממקורביו שיהיה לגבאי, ויחדיו נסעו לעיירה אחת. רבינו נכנס לאכסניה ושהה שם מספר שבועות. אך איש מתושבי העיירה לא בא לקבל ברכת שלום. הגבאי מקורבו שהיה איש פשוט ועני, תבע את משכורתו, ואף לאכסנאי לא השיגה ידו של רבינו לפרוע חובו. יום אחד נודע כי צדיק בא לעיר, כל תושבי העיירה יצאו לקבל את פניו של הרה"ק רבי מנחם נחום מטשערנוביל (Chornobyl, Ukraine) ז"ע. ההמונים הגיעו לאכסניתו, נתנו לו כדרכם של חסידים קוויטלאך ופדיון. גבאי של רבינו ביקש אף הוא לצאת ולחזות בקהל המתדפק על דלתות הצדיק. אמר לו רבינו: "אנא תן לי את בגדי השבת שלי, ונצא לקבל פני הצדיק האורח".

בינתיים חש הרה"ק מטשערנוביל ברוח קודשו שרבינו נמצא באכסניה אחרת בעיירה. מיד ציווה על משמשו להגיש לו את מעילו העליון, צרר את כל דמי פדיונו והפתקאות במטפחת קשורה, ויצא מן האכסניה כשההמון בעקבותיו. בהגיעו לאכסניה כתב הרה"ק מטשערנוביל בחדר החיצון פתקא וצייר אליה פדיון בסך ח"י זהובים, סכום גדול בימים ההם, כך נכנס לחדרו של רבינו. לאחר שבכרו זה את זה לשלום, הניח הרה"ק מטשערנוביל את הפתקא, וביקש ברכת קודשו. הוסיף ואמר: "ש לדעת שליוכות במצוה גדולה כזאת לתמוך במעלת כבודו לא כל אדם זוכה. על אחת כמה וכמה להגיש פיתקא ראשונה לאו מילתא זוטרתא היא". מאז התפרסם רבינו, ורבים השכימו אל פתחו לבקש עצה ותושיה, ולהתברך מפיו ממעין הברכות ברוחניות ובגשמיות.

מאז נתגלה רבינו ונתפרסם על פני תבל, עזב את העיר זלאטיפולה, נדד מעיר לעיר להחזיר אנשים למוטב ולקרבת לעבודת השי"ת. אחרי שמונה שנים של טלטולים ונידודים על פני עיירות שונות ברחבי גליל אוקראינה (Ukraine), קבע רבינו את משכנו בעיר שפאלע (Shpola) בשנת תק"ל (1770 למס').

המונים נהרו אליו מעיירות שונות בכל הסביבה, אף ממוזינת רומניה (România) היו חסידים ואנשי מעשה שבאו לשבות בצל קורתו בשבתות ובימים טובים. בעיירה שפאלע פעל רבות ונצורות, וכשם שהחזיר למוטב את תושבי העיירה זלאטיפולה, כאשר זהותו עדיין לא נודעה בעולם וכיהן כשמש המקום, כן החזיר בתשובה שלימה את תושבי העיירה שפאלע ונשמוות ישראל הנדחות בגלוי ובפרסום כמרא דאתרא ורב העיירה, ועל פיו ישק כל דבר, והורה לצמאים לדבר ד' דרכי השם ואורחות חיים. בבואו לעיירה שפאלע מצא בה ריקים ופוחזים רבים שלא הלכו בדרך השי"ת, היו עבריינים מחללי שבתות שלא חונכו על דרכי התורה והיהדות, והתנהגותם היתה כעמי הארץ הגסים, ואחרי תקופה קצרה החזיר את כולם לתשובה שלימה.

רבינו מסר את נפשו לפעול ישועות בעד כלל ישראל. ומסופר: לרבינו היה משמש בשם חלאוונע, והארץ ימים הרבה. אח"כ היה משמש אצל רבי הרה"ק מרדכי מטשערנאביל ז"ע, ואצל בנו הרה"ק רבי יוחנן מראחמיסטריווקא (Rotmistrivka, Ukraine) ז"ע. וסיפר ר' חלאוונע: פעם נכנס איש מצורע מכף רגל ועד ראש עם פיתקא לרבינו, ושהה בחדרו זמן מה. והאיש יצא מחדר רבינו בריא לחלוטין, בלי שום רועם מצורעת. אח"כ נכנס המשמש חלאוונע עם כוס קאווע אל רבינו, והנה כל גופו הקדוש של רבינו מצורעת. והתחיל לצעוק: "מה קרה כאן, למה עשה הרבי כזאת?" רבינו לא השיבו. לאחר זמן נכנס חלאוונע שוב, וראה שנעלם כל הצרעת ממנו, וביקש מרבינו שיגלה לו הענין הזה. והשיבו רבינו: "שכשנכנס אצלו המצורע, לא היה לו שום רפואה בשבילו, לכן היה מוכרח לקבל

זאת על עצמו, והאיש אכן נתרפא. אח"כ טען לפני השי"ת: מה פשע שלקה בצרעת, אזי ריפאו אותו גם כן".

אחרית ימיו

בשנת תקע"ב (1811 למס') בין כסה לעשור נחלש רבינו, וביום ו' תשרי החזיר את נשמתו הטהורה ליוצרו, זקן ושבע ימים בן פ"ז שנים, ואהל נבנה על קברו בעיר שפאלע.

הרה"ק רבי אברהם יעקב מסדיגורא (Sadhora, Ukraine) זי"ע היה מכוון לומר תשליך ביום ההילולא של רבינו. ומרגלא בפומיה לומר, כי שמו של רבינו היה 'סבא' בפי כל העולם. זה לא על חנם, כי יש באורות נשמתו ענין של המתקת הדינים. וכן היה נשמע עוד מאביו קדוש ישראל מרוז'ין (Ruzhyn, Ukraine) זי"ע.

צאצאיו

רבינו השאיר אחריו דורות ישרים ומבורכים, ואלו הן: בנו רבי אברהם זצ"ל, נפטר בחייו. בנו רבי יעקב זצ"ל, עסק בפדין שבויים כאביו הקדוש. בנו רבי פסח זצ"ל. בתו אשת רבי שמואל זצ"ל. בתו מרת רחל ע"ה אשת רבי יצחק יבלונסקי זצ"ל. מצאצאיו של רבינו הרה"ק רבי זאב מראחמיסטריווקא זי"ע.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מקורות: איש הפלא

האהל ומוצבת רבי יהודה אריה לייב משפאלע זי"ע, 'דער שפאלער זיידע'

מגיד משנה לנוער

פרשת וילך

באור מדוע נקרא שירה

"וַעֲתָה כְּתָבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת" (לא:ט). מִעַן דֶּאֱרָף פֶּאֲרִשְׁטִייעֵן פֶּאָרְוּאָס וועט די פֶּרֶשָׁה אָנגערופן שִׁירָה, מִעַן רַעֲדֵט דָּאָךְ דָּא פֿון צִרּוֹת וואס יִדְעֵן מאַכֵּן מִיט, אַזוֹיִוִי עֵס שְׁטִיט (שם:זי) "וּמִצֵּאֹהוּ רַעוּת רַבּוֹת וְצָרוֹת". אַזוֹי אױף װײַטער שְׁטִיט (שם:כא) "וְהָיָה כִּי תִמָּצֵאנָה אֹתוֹ רַעוּת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵי לֵעַד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ". מִעַן טֵרעפֿט דָּאָךְ אִין גִּמְרָא (ר"ה לב:) דִּי מִלֵּאכִי הַשִּׁירָה פֿרעגן פֿאַר הַקָּבָ"ה, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, פֶּאָרְוּאָס זאָגען דִּי יִדְעֵן נִישְׁט קײן שִׁירָה ראש השנה און יום הכיפורים. עֲנִט־פֿערט זײַ הַקָּבָ"ה: קען דער מִלֵּךְ זיצען אױף דעם פֿסא דין, און דִּי סִפְרֵי חַיִּים און סִפְרֵי מֵתִים זענען אָפֿען, זאל מִעַן זאָגען שִׁירָה? אױב אַזוֹי אִזִּי שׁווער פֶּאָרְוּאָס ווערט דִּי פֶּרֶשָׁה אָנגערופן 'שִׁירָה'.

מעשה ברבי עקיבא וחכמים שראו שועל יצא מבית קדשי קדשים

מִעַן קען זאָגען, עֵס שְׁטִיט אִין גִּמְרָא (מכות כד:) אײַנמאל זענען רַבֿן גַּמְלִיאֵל, רַבֿי אֱלֶעזֶר בֶּן עֲזַרְיָה, רַבֿי יְהוֹשֻׁעַ, און רַבֿי עֲקִיבָא געגאנגען אױף דעם וועג. ווען זײ זענען אָנגעקומען צום מקום המִקְדָּשׁ, האָבען זײ געזעהן אַ פּוֹקֵס אַרױסגײען פֿון קְדָשִׁי קְדָשִׁים. האָבען דִּי חֲכָמִים געוויינט, און רַבֿי עֲקִיבָא האָט געלאכט. האָבען זײ אִיהם געפֿרעגט פֶּאָרְוּאָס לאַכסט דו. האָט רַבֿי עֲקִיבָא צוריק געפֿרעגט פֶּאָרְוּאָס וװײַנט איר. האָבען זײ געענטפֿערט, אַ פֿלֶאץ וואס אױף דעם שְׁטִיט (במדבר א:נא) "וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֹת", און יַעֲצֵט גײען דָּא אַרום פּוֹקֵס, זאלען מיר נִישְׁט וװײַנען?

האָט רַבֿי עֲקִיבָא געזאָגט, וועגען דעם לאָךְ אױף. עֵס שְׁטִיט (ישע׳ ח:ב) "וְאַעֲיֵדָה לִּי עֲדִים נֶאֱמָנִים אֶת אֹרֵיָהּ הִכְהֵן וְאֶת זִכְרֵיָהּ בֶּן יִבְרָכְיָהוּ", וואס האָט אורֵיָהּ צו טוהן מִיט זִכְרֵי, זײ האָבען דָּאָךְ געלעבט אַן אַנדערע צײַט? נאר בִּיז עֵס וועט נִישְׁט מְקוֹמִים ווערן דִּי נבואה פֿון אורֵיָהּ, האָב אױף מוֹרָא געהאט אַז עֵס וועט נִישְׁט מְקוֹמִים ווערן דִּי נבואה פֿון זִכְרֵי. אָבער יַעֲצֵט אַז עֵס אִזִּי מְקוֹמִים געווארען דִּי נבואה פֿון אורֵיָהּ, אִזִּי זִכְעֵר אַז דִּי נבואה פֿון זִכְרֵי וועט אױף מְקוֹמִים ווערען. האָבען זײ געזאָגט: עֲקִיבָא דו האָסט אונז געטרייעט, עֲקִיבָא דו האָסט אונז געטרייסט.

אחרי שעברו הצרות אנו מבטחים שיתקומו גם היעודים בביתא משיח

מִיט דעם קען זאָגען, הָגַם מִעַן דערמאָנט דָּא אַסאַךְ צִרּוֹת, אָבער בײַם עֲנִידֵע וועט דָּאָךְ מְקוֹמִים ווערען אַלע 'יעודים' בְּבִיאַת מְשִׁיחַ צִדְקָנוּ, וועגען דעם ווערט עֵס אָנגערופן 'שִׁירָה',

'וַעֲתָה כְּתָבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת', אַזְוִיּוּ רַבִּי עֲקִיבָא הָאֵס גְּעֻזָּאגֵט, אַז ווִיבאַלד עָס איז מְקוּמֵם גְּעוואָרען אַלע צָרוֹת, איז זִיכער אַז עָס וועט אויך מְקוּמֵם ווערן אַלע גוטע נְבוֹאוֹת. און דאָס מײַנט 'וְלִמְדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', זײ זאַלען ווײַסען דעם וועג פון ה' יתְבַרַךְ, און דאָס איז דִּי שִׁירָה.

יֵאֲרָצִיטען פון צַדִּיקִים

הַרְה"ק רבי נפתלי הירצקא הלוי זילבערמאן מראצפערט זי"ע

ט' תשרי תרנ"ח

רבי נפתלי הירצקא הלוי פון ראצפערט איז געבוירען אין די שטאט פויטש, צו זיין טאטע רבי יעקב פרץ הלוי זילבערמאן זצ"ל דער שוחט פון פויטש, ער איז געווען אן אייניקעל פונעם ט"ז, און צו זיין מאמע מרת פרומעט ע"ה.

די מאמע פון רבי הירצקא האט אריינגעלייגט אסאך כוחות מִחַנּוּךְ זיין אירע קינדער צו תורה און יִצְאֵת שְׂמִימִם, אין אויך האט זי אריינגעבאקן אין זיי שְׂמִיחָה שֶׁל מִצְוָה. ווען זי איז געגאנגען מיט זיי אין חדר האט די מאמע זיי געהאלטען ביי די הענט, און האט מיט זיי געטאנצט און געזינגען: "לאמיר גיין אין חדר לערנען תורה, מיר זאלען קענען דינען דעם הייליגען בורא". אזוי זענען זיי געגאנגען יעדען טאג אין חדר. אויך ביים צוריק גייען פון חדר האט זי געטאנצט מיט זיי, אַז זיי האבען ברוך ה' זוכה געווען לערנען די הייליגע תורה. זי האט אויך געדאווענט און געבעטען אַז אירע קינדער זאלען אויסוואקסן ערליכע יודען און גרויסע תלמידי חכמים.

רבי הירצקא איז געפארען צו הַרְה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע. דער שטייגער פון רבי הירצקא איז געווען צו דאווענען מיט גרויס התלהבות, און מיט קולות. אָבער ווען ער איז געפארען צו זיין רבי אין ליסקא, האט ער זיך צוריקגעהאלטען, ווייל הַרְה"ק פון ליסקא האט געדאווענט געלאסען, ער האט נישט ליב געהאט אַז מען מאכט אַ געוואלד ביים דאווענען. האט איהם הַרְה"ק פון ליסקא געזאגט: "איך בין נאר ברויג אַז מען שרייט אַז עס ברענט, און באַמֶת ברענט עס נישט. אָבער ווען עס ברענט טאקע, מעג מען שרייען." (עבודת גבוהה שיחות קודש פ' מצורע)

דער שטייגער פון רבי הירצקא איז געווען צו באהאלטען זיינע מעשים. איינמאל האט ער געזאגט: "עס קומען צו מיר מענטשן מיט בקשות, און ווען זיי פארען צוריק אהיים און זיי זענען געהאלפֿען געווארען, זאגען זיי: 'הירצקא איז אַ רבי', אָבער עס הייבט זיך גארנישט אָהן. נישט פון רביסטווע איז ער געהאלפֿן געווארן. דאָס איז געווען אין פֿנחס'ל בעל עגלה'ס זכות. פֿנחס'ל האט אַ גאנצע וואך נישט געלייזט גארנישט, ממילא האט ער נישט

געהאט אויף שבת הוצאות, און אזוי ווי די מענטשן זענען געקומען און איהם געגעבן צו לייענען, אין דעם זכות זיינען זיי געהאלפן געווארען. צום סוף זאגען זיי גאר אז ה'רצקא איז א רבי".

אין א דארף האט געוואוינט א גביר וואס האט געהאט אסאך פעלדער. ער פלעגט אסאך פארען צו רבי ה'רצקא. איינמאל איז צוגעקומען צו איהם א גוי, ער זאל איהם פארבארגן דריי הונדערט גולדן. האט דער גביר געזאגט: "אויב דער ריכטער וועט זיין אן ערב פאר דיר, וועל איך דיר פארבארגן". דער ערל האט מיט זיך געברענגט דעם ריכטער, און האט גע'חתמ'עט ערבנות. אויך דער ריכטער האט געבארגט געלט פון דעם גביר. נאך דריי חדשים האט דער גוי צוריק געצאלט זיין הלואה.

דעם ערב שבת איז דער גביר געפארען צו רבי ה'רצקא. דער שטייגער פון דעם גביר איז געווען צו שטעלען וויין ביים טיש פון רבי'ן. דאס מאל האט איהם דער רבי געזאגט: "זעצט שטעל צוויי פלעשער וויין". דער גביר האט זיך זייער געוואונדערט וואס איז היינט אנדערש פון אלעמאל, און ער האט געשטעלט צוויי פלעשער וויין. ביי די סעודה אינדערפרי, האט דער רבי געזאגט: "זעצט שטעל דריי פלעשער וויין". דער גביר האט אזוי געטוהן און האט זיך נאך מער געוואונדערט, ווייל קיינמאל האט דער רבי נישט געפאדערט צו שטעלען א געוויסע סכום פלעשער.

מוצאי שבת, ווען דער גביר האט זיך געזעגענט, האט ער געפרעגט, ער זאל איהם געבען צו פארשטיינען דער ענין פון די פלעשער וויין. רבי ה'רצקא האט געזאגט: "פאר געזונטער הייט, ווען דו קומסט צוריק אהיים קענסט דו מאכען א שמחת פורים".

דער גביר איז אהיים געפארען. א גאנצען וועג האט ער געדארפט טראכטען פון די וואונדערליכע ווערטער וואס דער רבי האט איהם געזאגט. ווען ער איז אהיים געקומען איז ער געווארן געווארען פון די גרויסע נסים וואס האט זיך אפגעשפילט ביי איהם אין שטוב שבת ביינאכט.

דער ריכטער האט געהערט פון דעם גוי אז ער האט צוריקגעצאלט די געלט פאר דעם גביר. אויך האט ער געוואוסט אז דער יוד איז געפארען אויף שבת צום רבי'ן. שבת ביינאכט איז ער געגאנגען צו די הויז פון דעם גביר, ער האט פארשטעלט זיין פנים מיט א מאסקע. ער האט אויף געוועקט די פרוי פון דעם יוד, און האט איר געהייסען געבען די דריי הונדערט גולדן, און אויב זי וועט נישט פאלגן, וועט זי האבען א ביטערען סוף. זי האט אנגעהויבן צו וויינען, זי האט נישט בכלל די געלט, איר מאן האט עס מיטגענומען מיט זיך. דער ריכטער האט איר נישט געגלייבט, ער האט צובראכען די טיר, און איז אריין אין שטוב, ער האט געזוכט אין די גאנצע הויז און האט געטראפן הונדערט רייניש. די פרוי האט געוויינט און געשריגן: "האט מען געהערט אז דער ריכטער אליינס זאל גיין בא'גנב'ענען מענטשן?"!

ווען ער האט געהערט אז די פרוי האט איהם דערקענט, איז ער אויף געצייטערט געווארען,

אלע וועלן יעצט וויסען פון זיינע מעשים. ער איז אריין אין שטוב, און האט גענומען א שטריק און צוגעבונדען די גאנצע משפחה. דערנאך האט ער גענומען נאך א שטריק און האט עס צוגעבונדען צום דאך, דארט האט ער געוואלט אויפהענגען די פרוי כדי קיינער זאל נישט געוואר ווערן פון דעם געשעעניש. די פרוי האט געשריגן מיט איר גאנצן כח, אבער עס איז געווען שפעט ביינאכט און קיינער האט איר נישט געהערט.

ווען די שטריק איז געווען גרייט, האט ער געוואלט פראבירן צו די שטריק איז שטארק, ער האט געלייגט א בענקל אויף דעם טיש, ער האט צוגעבונדען דעם שטריק אויף זיך, און האט זיך געהאנגען אויף די לופט, ווען ער האט געשפירט אז ער דערשטיקט זיך, האט ער געוואלט לייגען די פוס אויף דעם בענקל, אבער דער בענקל איז אראפגעפאלן, און ער איז געבליבען הענגען ביז ער האט זיך דערשטיקט. אינדערפרי ווען די שכנים האבען געהערט די געשרייען פון די פרוי, זענען זיי אריין און האבען געזעהן וואס טוט זיך, זיי האבען אראפגענומען די שטריק פון די פרוי און די קינדער, און האבען ארויסגעטראגן דעם ריכטער דעם רשע. יעצט האט דער גביר שוין פארשטאנען וואס דער רבי האט געמיינט ווען ער האט געזאגט אז ער קען מאכען א 'שמחת פורים'.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מזלָא טבאָ וגדיאָ יאָי

לידידנו הר"ר יוסף יונה קסוביץ שליט"א
והרה"ג ר' אברהם יהודה קסוביץ שליט"א
לרגל אירוסי נכדתו-בתו עב"ג בשעטו"מ

לידידנו הר"ר אליעזר סענדראוויטש שליט"א
לרגל הולדת נכדו בשעטו"מ

לידידנו הר"ר יצחק שרגא גראס שליט"א
לרגל נישואי נכדו עב"ג בשעטו"מ

לידידנו הר"ר יוסף יונה קסוביץ שליט"א
והרה"ג ר' שאול גוימאן שליט"א
גאב"ד עץ חיים
לרגל אירוסי נכדו-בנו הבה"ח משה זאב עב"ג בשעטו"מ

לידידנו הר"ר יהושע דייטש שליט"א
לרגל נישואי נכדו עב"ג בשעטו"מ

לידידנו הר"ר בן ציון ישעי' פיללער שליט"א
לרגל הולדת בנו בשעטו"מ

KHAL UNGVAR
HEICHAL ZICHRON KEDOSHIM
5306 16TH AVENUE
BROOKLYN, NEW YORK 11204

קהל אונגוואר
היכל זכרון קדושים
נתייסד ע"י כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוק"ל
בנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

הננו להודיע בזה לאוהבי התורה ולומדיה

שכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ישא אי"ה

דרשת שבת תשובה

בבית מדרשנו

היכל זכרון קדושים (קומה ב')

בשעה 5:15 אחה"צ

האכא"ס